

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Analýza mluvené komunikace v soukromých dialogických situacích
(s využitím Českého národního korpusu)

Bakalářská práce

Autor: Monika Dutková
Studijní program: B 7310 / Filologie
Studijní obor: 7202R001 / Jazyková a literární kultura
Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Miloslav Vondráček, Ph.D.
Oponent práce: PhDr. Jana Bílková, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Monika Dutková

Studium: P18K0007

Studijní program: B7310 Filologie

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

Název bakalářské práce: **Analýza mluvené komunikace v soukromých dialogických situacích (s využitím Českého národního korpusu)**

Název bakalářské práce AJ: Analysis of Spoken Communication in Private Dialogue Situations (Using the Czech National Corpus)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat analýzou dialogů v neformálních soukromých komunikačních situacích. Vycházet bude z přepisu autentických nahrávek a z materiálu Českého národního korpusu.

- 1) HOFFMANNOVÁ, Jana a Olga MÜLLEROVÁ, Dialog v češtině (3-87690-703-9)
- 2) HOFFMANNOVÁ, Jana a Olga MÜLLEROVÁ, ZEMAN, Jiří, ed. Konverzace v češtině při rodinných a přátelských návštěvách. Praha: Trizonia, 1999. ISBN 80-85573-71-7
- 3) KOPŘIVOVÁ, Marie a Martina WACLAWIČOVÁ, ed. Čeština v mluveném korpusu. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Studie z korpusové lingvistiky. ISBN 978-80-7106-982-9
- 4) Český národní korpus: úvod a příručka uživatele. Praha: Filozofická fakulta UK, 2000. ISBN 80-85899-94-9
- 5) ČERMÁK, František a Renata BLATNÁ. Jak využívat český národní korpus. Praha: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-736-9
- 6) ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí. Praha: Academia, 2011. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-1970-7 dále si chci půjčit ještě toto:
- 7) MÜLLEROVÁ, Olga. Kapitoly o dialogu. Praha: Pansofia, 1994. ISBN 80-85804-29-8
- 8) POLÁKOVÁ, Jolana. Smysl dialogu: o směřování k plnosti lidské komunikace. Praha: Vyšehrad, 2008. Moderní myšlení. ISBN 978-80-7021-966-9

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Miloslav Vondráček, Ph.D.

Oponent: PhDr. Jana Bílková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 21.11.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího závěrečné práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Jablonci nad Nisou dne 7. 4. 2021

.....

Poděkování

Mé poděkování patří především PhDr. PaedDr. Miloslavu Vondráčkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a trpělivost, dále PhDr. Mgr. Marii Kopřivové, Ph.D. a Mgr. Davidu Lukešovi za pomoc s přepisy nahrávek do programu ELAN a s jejich dalším zpracováním v tomto programu. Na závěr děkuji mému manželovi za neocenitelnou podporu během celého studia.

Anotace

DUTKOVÁ, Monika. *Analýza mluvené komunikace v soukromých dialogických situacích (s využitím Českého národního korpusu)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na analýzu soukromých dialogů, popis konkrétních případů narušování replik a využití vulgarismů na vlastním materiálu. S pomocí nástroje Českého národního korpusu byly nahrávky přepsány a analyzovány. Výsledkem je zjištění, že je možné funkčně popsat situace přerušování řeči, sledovat tematickou výstavbu a změny v tématech, a důvody užívání vulgarismů. Praktický přínos práce vidím v realizaci celého projektu a možnosti využít materiál pro další zkoumání.

Klíčová slova: dialog, korpus, mluvčí, posluchač, replika, skákání do řeči, téma, vulgarismy.

Annotation

DUTKOVÁ, Monika. *Analysis of spoken communication in private dialogue situations (using the Czech National Corpus)*. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, the University of Hradec Králové, 2021. Bachelor's final thesis.

The bachelor thesis is focused on the analysis of private dialogues, a description of specific cases of replicas disruption and the use of vulgarism on my own material. With the help of the Czech National Corpus tool, the recordings were transcribed and analyzed. The result is the finding that it is possible to describe situations of speech interruption, to follow the thematic construction and changes in topics, and the reasons for the use of vulgarisms. I perceive the practical benefit of the work in the implementation of the whole project and the possibility to use the material for further research.

Keywords: dialogue, corpus, speaker, listener, replica, jumping into speech, theme, vulgarisms.

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2017 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 7. 4. 2021

.....

Obsah

Přehled značek užívaných v přepisu stopy ort	11
Úvod	12
1. Teoretická část	14
1.1 Dialog	14
1.2 Charakteristika nahrávek	14
1.3 Přepis materiálu	16
2. Praktická část	16
2.1 Tematická výstavba	16
2.1.1 Rodinná oslava	17
2.1.2 Setkání přátel	18
2.1.3 Každoroční sraz přátel	20
2.2 Tematické situace	21
2.2.1 Zavádění tématu	21
2.2.2 Návrat k tématu	23
2.2.3 Křížení témat	24
2.3 Narušování replik	25
2.3.1 Skočení do řeči s využitím vtipu, ironie	26
2.3.2 Nadbytečné výrazy	27
2.3.3 Nadbytečné otázky	28
2.3.4 Přerušování sám sebe	29
2.3.5 Fyziologické příčiny přerušování komunikace	30
2.3.6 Přerušování jinou potřebou, jinou činností	31
2.3.7 Mluvení naráz	32
2.3.8 Přerušování repliky vyzrazením pointy	32
2.4 Práce s vulgarismy na příkladech	34
2.4.1 Užití vulgarismů pro zdůraznění výrazu, činnosti, osoby	35
2.4.2 Atraktivita, přizpůsobení se	36
2.4.3 Vyjádření emocí	37
2.4.4 Výrazy spojené s lidskou činností	39
2.4.5 Ty vole, ty vado	39
2.4.6 Emocionální hovor podpořený alkoholem	40

Závěr	42
Seznam literatury	44
Příloha A: Nahrávky	46
Příloha B: Projekt k bakalářské práci	65

Přehled značek užívaných v přepisu stopy ort¹

.	(psáno po mezeře) předěl
..	(po mezeře) delší pauza
?	(po mezeře) otázka

čárky, uvozovky, vykřičníky, středníky nepoužíváme

+	(po mezeře) přerušení repliky
-	(po mezeře) nedokončení repliky
*	neukončené slovo
(2)	nesrozumitelný úsek (číslice udává počet vyřčených slov)
(prej)	špatně srozumitelné slovo
[to je]	označení úseku v překryvu
#	příklonné -s (např. co #s dělal ?)
\$	označení nejistého přepisu (např. \$blútúčko\$)

hmm	souhlasné přitakávací zvuky
emm	nesouhlasné odmítací zvuky
&	ostatní citoslovce (blíže specifikujeme ve stopě meta)
@	kratší hezitační zvuk
@@	delší hezitační zvuk

¹ Zdroj: [online]. [cit. 2020-11-19] Dostupné z: <https://mluveny.korpus.cz/mluvka/wiki/>

Úvod

Tématem bakalářské práce je analýza soukromých dialogů, která vychází z vlastního materiálu. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Obě tyto části spojuje projektová část, která zahrnuje celý proces pořizování nahrávek, třídění materiálu a jeho další zpracování do akceptovatelné formy. Tento proces je detailně popsán v projektu k bakalářské práci, který je součástí přílohy. Zmiňuji to zde pro vymezení pojmu projekt, které pro mě není jednoduché. Celá práce je mým projektem a nelze ji rozdělit na teorii a projekt, aniž by spolu části nesouvisely. Text je vystavěn na praktických ukázkách a ty jsou dále zpracovány do teoretické formy ke konkrétním tématům, kterým se dále věnuji.

V teoretické části poukazuji na význam dialogu v lidské řeči, jeho užití a definici. Dále se věnuji nahrávkám, samotnému nahrávání hovorů a jejich přepisu. Konkrétněji objasním materiál, se kterým pracuji a o jehož základ se práce opírá.

V praktické části nejdříve analyzuji vybrané úseky nahrávek v rámci tematické výstavby. Zajímám se o témata, která se v konkrétních typech dialogu objevují, jakým způsobem navazují, zda se opakují či navzájem kříží. V další části analyzuji narušování replik. Jejich souvislost s každodenní mluvou a poukázáním na situace, kdy dochází k tzv. skočení do řeči jiným účastníkem či se jedná o přerušování z jiných důvodů. Poslední oddíl v praktické části zahrnuje vulgarismy, kde vystihuji jejich funkci a formy užívání. Zaměřuji se na vulgární mluvu vzhledem k její četnosti v soukromé komunikaci a důvody jejího použití.

Všechny náměty zpracovávám na konkrétních úsecích vlastních nahrávek a vždy je dokládám příklady. Dialogy mám přepsané v programu ELAN, ze kterého jsem je (ve zkrácené formě) vytiskla formou přílohy a pracuji s nimi výhradně pro účel této práce. Cílem je zpracovat nahrávky a analyzovat je.

Analýza dialogů je detailně probírána v publikacích od Hoffmannové a Müllerové, ze kterých jsem nejvíce čerpala. Nejcennější je pro účely této práce, titul *Konverzace v češtině při rodinných a přátelských návštěvách* (s J. Zemanem, Praha: 1999), který mi byl vodítkem při rozboru mých nahrávek. Jako další tituly jmenuji *Kapitoly o dialogu* (Praha: 1994) a *Dialog v češtině* (Mnichov: 1999), které mi pomohly k pochopení problematiky dialogu.

Spontánní a nepřipravené hovory vytvářejí široký materiál ke zkoumání. Je možné se zaměřit na analýzu gramatickou, sémantickou, lexikologickou nebo zvukovou. Dále jsou to hlediska spisovné češtiny, obecné češtiny či dialektu a v neposlední řadě lze vytvářet analýzu neverbálních složek. Já se věnuji konkrétním situacím, a to jsou tematická výstavba, narušování replik a užívání vulgarismů. V příloze přikládám celé úseky nahrávek, které jsou použity pro tuto práci a před úvodem jsou značky k přepisu záznamů, kterému je věnována kapitola práce.

1. Teoretická část

1.1 Dialog

Dialogem označujeme promluvu dvou a více účastníků. „*Ve vágním povědomí je toto slovo synonymem „diskuse“, „debaty“, „rozhovoru“, „pře“, „vyjednávání“, označuje takřka jakoukoli výměnu názorů, dokonce včetně jednostranného tlaku*“ (Poláková: 2008, s. 7). Soukromý dialog označuji jako setkání účastníků, kteří spolu hovoří za účelem probrání tématu, aktuálních problémů, situací a dalších otázek směřující k jejich vyřešení. Ovšem bez vnějšího tlaku a s použitím emocí.

Můžeme se setkat i s výrazem polylog, ale vzhledem k výkladu slova dialog, je polylog v mé práci zbytečný. „*Dia ve slově dialog totiž nemá nic společného s duem nebo s dvojicí, proti níž by bylo třeba postavit slovotvorný prvek poly-, tedy více. Dia- ve slově dialog znamená mezi, a dialog tedy zahrnuje hovor mezi dvěma i více lidmi*“ (Čmejrková: 1996, s. 22).

Bylo by možné použít i výraz konverzace, ale „*české slovo konverzace je stále ještě spojeno především s nezávaznou, samouúčelnou, kontaktové motivovanou společenskou konverzací*“ (Müllerová: 1994, s. 20). Termín dialog mi tedy vyhovuje pro svou univerzálnost a šíří. „*Proměnlivost jazykového vyjadřování jednotlivce je totiž možno dobře a spolehlivě postihnout v rozhovorech probíhajících za různých okolností a s různými partnery, tedy v dialogu*“ (Hoffmannová, Müllerová: 1999, s. 10).

Při samotné promluvě vznikají repliky – výpovědi mluvčích, plynule na sebe navazující. „*Je to souvislý úsek textu, který pronese jeden z účastníků rozhovoru, aniž by ho vystřídal nebo přerušil mluvčí jiný*“ (Müllerová: 1994, s. 21). Termín replika tedy užívám ve smyslu, kdy hovoří jeden mluvčí, dokud není přerušen jiným účastníkem dialogu a dále popisují narušování takových replik.

1.2 Charakteristika nahrávek

Ve své práci vycházím z vlastních nahrávek, které jsou pořízené v souladu s pravidly Českého národního korpusu (dále jen „ČNK“). Účastníkům jsem sdělila, že budu jejich výpověď nahrávat až ve chvíli, kdy byla nahrávka ukončena

– tj. nahrávky jsou spontánní. Účastníci souhlasili výhradně s použitím materiálu do mé bakalářské práce, což mi zkomplikovalo původní záměr, tvoření vlastního korpusu a poskytnutí sond ČNK. Žádná nahrávka nebyla pořízena bez mé účasti, tedy i já vystupuji v roli mluvčího a analyzovaného. Získávání materiálu probíhalo během roku 2020 dle situace a aktuálních opatření. Zaměřila jsem se především na spontánní, nepřipravené, a hlavně soukromé dialogy osob, které se znají.

Nahrávky probíhaly vždy najednou a jsou maximálně hodinové. Z těch jsem vytrídila čtyři tematické nahrávky, které jsem dále rozčlenila na kratší úseky (pro účely, které analyzuji). Časově se pohybují od dvou do osmi minut.

Nahrávky jsou rozděleny takto:

1) *Rodinná oslava*: nahrávka je z rodinné oslavy, kde spolu sedí devět členů z jedné rodiny. Společnost je smíšená (čtyři ženy a pět mužů), všichni se důvěrně znají a dialog se uskutečnil na venkovní terase. Věkově se účastníci pohybují v rozmezí mezi třicátým až šedesátým osmým rokem. Z této oslavy mám tři rozdělené části.

2) *Setkání na chalupě*: nahrávka byla pořízena na chalupě s dvěma ženami. Jsou to blízké přítelkyně, které se znají od střední školy a setkávají se pravidelně. Oběma ženám je třicet let a nahrávka se odehrávala na zahradě chalupy jedné z nich. Ze setkání vznikly čtyři rozdělené úseky.

3) *Přátelské posezení u krbu*: nahrávka se týká přátelského posezení. Dva kolegové z práce (přátelé) a jejich manželky společně tráví čas a řeší každodenní starosti. Věkově jsou mezi třicátým až padesátým rokem, nahrávka je pořízena v uzavřené místnosti. Z celého úseku jsem vybrala dvě části.

4) *Každoroční sraz*: událostí je každoroční sraz lidí, kteří mají společný zájem. Na nahrávce jsou zachyceny výpovědi tří mužů a jedné ženy. Věkově je rozmezí mezi třicátým až sedmdesátým rokem, ale není to krom několika zastaralých výrazů, nijak znát. Nahrávka je pořizována v rekreačním středisku ve venkovním prostředí a vyšlo z ní osm dílů.

Pracuji s dialogy tak, abych popsala jejich tematickou část. S úseky, kde je patrné přerušování mluvčího, ať už jiným účastníkem či jinou náhlou potřebou a s hovory kde jsou řečené vulgarismy a lze popsat jejich funkci.

V příloze doplňuji přepisy celých nahrávek, jejichž úryvky jsou použity v praktické části. Dá se v nich snadno orientovat podle názvu a označení mluvčích.

1.3 Přepis materiálu

Po nahrání materiálu probíhalo jeho třídění a vyhodnocení. Zkoumané úseky jsou vyjmuté z celé nahrávky a vznikl materiál, který jsem přepsala do programu ELAN. Ten je dostupný na portálu *mluvka*, který je součástí ČNK a k němuž jsem obdržela přístup.

Přepis obsahuje pouze syntaktickou část se zachováním hovorové češtiny a původních výrazů. Fonetický (grafický) přepis není pro účel této práce potřeba. V práci se zabývám výhradně svými nahrávkami, které uvádím vždy s příslušným nadpisem a počtem mluvčích. Seznam značek, které se v přepisu objevují, je přiložen na začátku této práce.

V dialozích se v některých případech objevují drobnější mluvní chyby, které zde neuvádím z důvodu jejich nevyužití (nedokončené slovo, přefeknutí apod.). V příloze jsou ale dialogy v původní podobě tak, jak jsou přepsané v ELANU a jak byly vysloveny se všemi chybami.

2. Praktická část

2.1 Tematická výstavba

Jak jsem zmiňovala, dialog členíme na repliky. Tyto repliky se dají sledovat z úhlu tematické výstavby, která se velmi úzce váže ke kvalitě hovoru a charakteristice mluvčích. Téma hovoru závisí na komunikační situaci a společnosti, ve které se účastníci pohybují. Tematicky jsou dialogy rozvrstvené do několika námětů, které se dále rozvíjí.

Jednou ze záležitostí tvorby tematické výstavby je komunikační cíl. *„Cíle mohou být různé, nezřídka různí účastníci sledují odlišné cíle, komunikace směřuje k několika cílům zároveň. Mezi nejčastější patří:*

- (a) Někoho o něčem informovat [...].*
- (b) Vyměnit si názory na určitý problém.*
- (c) Předat partnerovi/partnerům určité pokyny, instrukce [...].*
- (d) Vyjádřit své postoje“ (Hoffmannová a kol.: 2016, s. 30).*

2.1.1 Rodinná oslava

Na rodinné oslavě se objevují témata jako je zdraví, děti, občerstvení, zážitky z výletů a především vzpomínání na doby minulé a společné příhody. Roli tu hraje nejen věk účastníků, ale i postavení ve skupině. Především se zde dává prostor starším lidem, kteří mají potřebu vyprávět rodinné příhody.

U hostitelek se obecně jedná o pohoštění a starostlivost o hosty, které mají tendenci neustále nabízet nějaký pokrm nebo se zajímat o pohodlí návštěvy. Pokud není tato péče vyloženě nadbytečná a často opakovaná, jedná se o zcela logickou souvislost ve spojení s návštěvou. V případě přehnané péče se může taková starostlivost jevit jako rušení kontinuity hovoru.

Co se týká tematické plynulosti, mohlo by se zdát, že dialogy jsou chaotické a nemají souvislou strukturu, ovšem po důkladnější analýze témata navazují plynule a lze se v hovoru snadno orientovat. Tematická návaznost v ukázce níže představuje vyprávění starších účastníků, na něž navazují jejich potomci, kteří se k zážitkům vyjadřují a vzpomínají spolu s nimi.

Rodinné setkání, počet mluvčích 5

Mluvčí L2.: + my jsme jeli tenkrát s dědou s babičkou a spolu do Litoměřic na zahradu Čech +

Mluvčí A: to musel bejt taky zážitek

Mluvčí L2: + no a vyjeli jsme v Mostě .. děda jo já si potřebuju no víš já si potřebuju koupit kolo .. a šel tam shánět kolo favorita .. já jsem my jsme přešli nějakou křižovatkou já už nevím kde to bylo .. nějakaj . a tam se vodbočovalo říkám měl by jet rovně . ne děda vodbočil .. +

Mluvčí A: hele pak nezapomenu +

Mluvčí L2: + my jsme jeli a teďka vždyť už jsme dávno měli bejt v Litoměřicích ne přijeli jsme do Mostu .. no já si potřebuju koupit kolo a začal tam chodit po krámech a sháněl tam kolo

Mluvčí A: + když jsme přijeli domu . my jsme přijeli domu na kole prdlí .. protože Honza byl s dědou na výletě a přijeli policajti .. ať si přijedeme pro Honzu do nemocnice do Jičína

Mluvčí L1: jo jak jak tam spadnul že jo no

Mluvčí A: jak tam děda měl tu nehodu jo

Mluvčí J: jo v tom Jičíně

Mluvčí L1: my jsme tam pak byli za . no

Mluvčí J: na Kosti

Mluvčí A: no . pak ho tam sestřičky mu ustlaly na pokoji

Mluvčí H: no protože jste pro mě nechtěli přijet . vy jste se na mě úplně . vyprdlí tam

Mluvčí A: my nemohli jet autem my jsme byli prdlí . pak tam +

Mluvčí L2: tam dojel ne ?

Mluvčí A: + Jára Jára pro něj jel

Mluvčí H: Jára Jára Jára pro mě jel

Mluvčí L2: už druhý den jsme tam byli ?

Mluvčí A: a pak jak mu dali ten límec

Mluvčí J: no jo

Mluvčí A: a von že s tím nemůže chodit . nebo pak si ho sundal že mu tam padaj mouchy . hele

V ukázce je názorně zobrazeno, jak takový tematický blok během dialogu probíhá. Vyprávění historek ohledně jedné postavy příběhu bývá častým jevem při rodinných návštěvách. Rozmluva bývá doprovázená smíchem, radostí a plyne zcela spontánně. Při takovém setkání jsou lidé velmi vřelí a účelem je především dialog; zjistit vše důležité okolo rodiny a společné sdílení vzpomínek.

2.1.2 Setkání přátel

Na setkání přátel, kteří se vídají pravidelně, zaznívají témata k aktuální životní situaci všech účastníků. Pokud jsou to kolegové ze zaměstnání, společně řeší pracovní záležitosti, koníčky, případně se baví o ženách, mužích nebo rodině. Pokud to jsou blízké přítelkyně, často řeší děti, partnery, obecně rodinu a příhody, které se jim staly za dobu, kdy se spolu neviděly. Vysledovala jsem, že ač se jedná o muže nebo ženy, stihne se za stejný čas probrat přibližně stejný počet témat. U hodinových nahrávek to bylo u mužů zhruba sedm témat a u žen okolo sedmi až osmi témat. Blízcí přátelé si mají stále co říct a dialog se stává účelným hovorem.

Přátelské posezení u krbu, počet mluvčích 2

Mluvčí H: ráno jsem nenatankoval pak jsem tam přijel znova nenatankoval

Mluvčí J: jako . že to ani nenechal jo ? načíst kartu jo ? teda nenechal

Mluvčí H: ne tam bylo . vyčkejte do nula tři dvacet jedna a už bylo čtyři třicet

Mluvčí J: jo takhle aha . aktualizace . nějaká jako . hmm

Mluvčí H: a to mě teda nasral Michal <NP> to jsem mu to řekl rovnou

Mluvčí J: co ti udělal ?

Mluvčí H: no to mě .. no protože já tam přišel ráno ve čtyři von měl zálohu

Mluvčí J: hmm

Mluvčí H: tam dřepěl zas že jo . s tím svým kafíčkem a to já říkám ty vole tam nejde natankovat

Setkání na chalupě, počet mluvčích 2

Mluvčí S: já nechápu že se ty lidi nestaraj vo sebe [nevím to taky] prostě furt řešej co kde kdo má

Mluvčí N: nevím

Mluvčí S: to samý jako tady . třeba nepochopím .. jako to . z nás si tady hrozně dělali prdel že jsme věční stavitelé ne .. chudák už i z něj protože ten už to má rok a půl [hmm] a podívej se jako furt nic nemá . jo a já si říkám . tak dnešní doba . všichni se smějou prostě všichni jsou škodolibý . [hmm hmm] hnusný . dřív by se tady celá vesnice sesypala . šli by se ho zeptat . hele co potřebuješ řekni . pomůžem [no jasný no] já umím tohle . já ti udělám tohle . jo . a všichni by pomohli [hmm] . ne . teď se všichni radši budou smát . na nás tady uzavírali sázky kdy to dorekonstrujujem . [hmm] jestli stihnem do . do toho . do podzimu a nebo do Vánoc . starosta na nás vsadil že . jako do Vánoc . ještě ti to přijdou říct chápeš ?

Mluvčí N: ne nechápu

V první ukázce se jedná o dva kolegy ze zaměstnání, kteří řeší aktuální nesnáze v práci. Běžná situace v pravidelných dialogích. V druhém příkladu jsou dvě přítelkyně, které řeší rekonstrukci chalupy a chování lidí na vesnici. V obou případech se jedná o rozmluvu o aktuálních problémech, které zrovna tito účastníci řeší. V této části prezentuji hovory lidí, kteří se setkávají pravidelně. Témata se většinou opakují, nebo doplňují z předchozího setkání. Účastníci se dobře znají a umí účelně reagovat na vzniklé otázky či požadavky.

2.1.3 Každoroční sraz přátel

U přátel, kteří se vidí maximálně třikrát do roka a nemají spolu pravidelný kontakt, jsou témata velmi rozmanitá. Většinou se týkají života po dobu, co se účastníci neviděli, dále rodiny, zdraví, peněz, zážitků z dovolených a na nahrávce, která se týká srazu, je to společný zájem (koníček). Jak je vidět, náměty mohou být velice různorodé a vzájemně se prolínají, doplňují a vytváří konstrukci celého dialogu.

Každoroční sraz, počet mluvčích 4

Mluvčí O: ale udělal maturitu letos . i díky . bylo . i přes ten koronavirus že jo protože každé se na to vysral

Mluvčí H: a vono bylo dost který neudělali že jo

Mluvčí O: no a . čtyři ze třídy z patnácti [ty jo] a von byl mezi nima

Mluvčí P: to je dobře

Mluvčí O: a máma jeho ho nenechala [hmm hmm] . usnout

Mluvčí N: on je na nějaký strojní nebo na co dělal ?

Mluvčí O: no . seřizovač CNC strojů [jojojojo] a Vendula dělá to samý

Mluvčí N: jojo to vím že #s říkal no že na to jde

Mluvčí O: furt nevěděla jestli .. (1) nebo číšnice já povídám běž si to zkusit brigádu támhle

Mluvčí N: no vždyť jasně

Mluvčí O: si to zkusila a [já bych to já bych to nedělala] tati tím se živit nedá

Mluvčí N: taky jsem to dělala hele asi třičtvrtě roku jsem to dělala [každé měsíc] jako brigádu

Při takovém typu setkání je přátelství spojeno jistým poutem a zdvořilostí, kterou si projevují účastníci během hovoru a probírají se témata důvěrná, soukromá a někdy i vážná. Často se na setkání všichni těší právě z toho důvodu, že mohou všechno probrat, aktualizovat a dozvědět se novinky. Hovor sice probíhá nenuceně, ale záměr dialogu je naplněn. Přátelé jsou vstřícní a upřímní.

2.2 Tematické situace

K tématu se dá vracet, vytvářet nové, nebo ho jen akceptovat a rozvíjet. Témata se v dialogu různě prolínají, střídají, doplňují a vytváří pestrou směs hovorů. Lze je dále dělit dle věku mluvčích, jejich zájmů, sociální role nebo momentální situace.

V publikaci *Konverzace v češtině při rodinných a přátelských návštěvách*, se píše, „jeden účastník zavádí téma, to je buď akceptováno či nikoli, popřípadě stvrzeno jiným účastníkem a takové momenty se mohou kdykoli během hovoru opakovat, mísit či spojovat“ (1999, s. 38). Zmíněné míšení vytváří soustavu na sebe navazujících replik a vzniká strukturovaný, polytematický dialog.

Dále se v knize dočteme, že v hovoru lze sledovat tematické odvozování (1999, s. 23). Hovory asociačně navazují, pokud se řeší nějaké hlavní téma (např. jídlo – potraviny, nákupy, vaření, zdraví – nemoci, stav ostatních členů hovoru apod.) I v mých nahrávkách se objevují náměty, okolo kterých se hovor neustále pohybuje a na ty navazují další a další příspěvky mluvčích.

„Při spontánních rozhovorech není střídání sociálně vyrovnaných účastníků v komunikačních rolích mluvčího a posluchače nijak řízeno, spontánnost se tu výrazně projevuje v tom, jak se účastníci ucházejí o slovo a jak se ke slovu dostávají“ (Hoffmannová a kol.: 2016, s. 31). Pouze samotný účel hovoru určuje, kdo, kdy a o čem mluví.

2.2.1 Zavádění tématu

Na začátku každého hovoru vznikají typické párové sekvence. „Jsou to několikačlenné výměny replik mezi partnery, nejčastěji skupiny 2–3 (ev. i více) replik, v nichž na sebe účastníci dialogu vzájemně reagují a řeší jejich prostřednictvím určitý komunikační úkol. Nejnápadnějšími takovými sekvencemi, kterých si při sledování dialogu nemůžeme nepovšimnout, jsou replikové dvojice“ (Müllerová: 1994, s. 23). Dvojice, kdy se mluvčí pozdraví, usadí, nabídne se občerstvení a je zde snaha o zahájení pozitivního dialogu. Tyto sekvence probíhají zdvořile a přichází doba pro navození tématu; začátek hovoru. Některý z účastníků se ujme slova a vzniká dialog. Ostatní účastníci tvoří nové repliky, které na

promluvu reagují. Buď je téma přijato kladně a pokračuje se v něm, nebo se setká se zápornou reakcí a zvolí se téma jiné. Zavádění tématu probíhá několika způsoby.

Rodinné setkání, počet mluvčích 2

Mluvčí P: **hele mně se** takhle podařilo . jely jsme s Aničkou na chalupu vlakem jo

Mluvčí M: zadarmo

...

Mluvčí L2: říkám měl by jet rovně ne děda vodbočil

Mluvčí A: **hele pak nezapomenu**

Výraz *hele* je „častý uvozovací a kontaktní výraz“ (Hoffmannová, Müllerová, Zeman: 1999, s. 41), který navozuje aktualizaci probíraného tématu. Mluvčí si tímto výrazem vyhrazuje právo hovořit o něčem novém, co se týká hovoru, ale zároveň pokračuje v tzv. hlavním tématu, které je oporou celého dialogu.

Každoroční sraz, počet mluvčích 2

Mluvčí P: tohle přežije dalších sto padesát let ještě minimálně . já to natřel tehdy ještě dobrou základovkou . teď to natírám tou kovářskou že jo

Mluvčí H: **no tak kdo tady teda ještě chybí ?** kromě toho .

Setkání na chalupě, počet mluvčích 2

Mluvčí M: **co ten Vlád'a v tý práci ?** furt stejný ? asi jo vid' .

Mluvčí S: hmm . už bych řekla že snad ještě horší ty vole

Přátelské posezení u krbu, počet mluvčích 4

Mluvčí L: už mně ho dodělal no

Mluvčí H: **a jak dopadly melouny ?**

Mluvčí L: hele byly tam takovýhle

V těchto případech je navozeno téma otázkou, která byla vždy kladně přijata a hovor dál pokračuje. Přechod byl plynulý a účastníci hned reagovali. Otázka je přirozeným jevem, na který účastníci většinou reagují a rozvíjí tak hovor dalším směrem. Jedná se o zdvořilý přechod po ukončení řeči původního mluvčího.

Každoroční sraz, počet mluvčích 4

Mluvčí H: no a tak dlouho jsem to vodkládal . ty ses tam stavovala kdy ? minulej tejden

Mluvčí N: hmm ne včera ve středu ve středu

Mluvčí H: **pro to pro víčko na rozdělovač. protože to jsem tam byl +**

Mluvčí P: já jsem zas třicet let . měl na chalupě v garáži . složenej takovejhle kovanej plot . tak jsem říkal dost . tam jedno pole mně chátrá . říkám nedá se nic dělat jdem ho tam dát že jo no . to už je natřený teď . moment kde to mám . jak to bylo původně . tady to je vidět . no vidíš to a tady byl normálně dřevěnej a tohle je shnilý . no tak jsem tyhlety dvě prostě takhle nahradil a hotovo

Mluvčí O: hmm paráda

Mluvčí H: **+ no a voni abych ti to dopověděl s těma ramenama . ve středu .. vona říká dva roky se tady válely minulej tejden si je někdo koupil**

Mluvčí P: takovejhle kovanej plot mám pěkněj

V tomto případě dochází k zavedení tématu velmi obtížně. Mluvčí H na počátku dialogu hovoří o nákupu ramen na automobil, ovšem mluvčí P, aniž by dostal podnět, začne hovořit o kovaných plotech. Mluvčí H ho nechá hovořit, ale chce znovu hovořit o tématu ramen, do kterého mluvčí P hovoří opět o plotech. Jedná se o velmi komplikovaný úsek, kdy ani jeden z mluvčích nemíní ustoupit a chce hovořit o svém původním námětu. Nakonec se téma ramen dokončí a přejde se na kované ploty. Na ukázce je vidět, jak ani jeden z mluvčích nechce ustoupit a má potřebu probrat své zvolené téma.

2.2.2 Návrat k tématu

Během dlouhých dialogů dochází k míšení několika témat, které se mohou vracet, různě opakovat či znovu probírat. Ve skupině několika účastníků to není jev mimořádný. Někdo si na něco znovu vzpomene, chce hovor doplnit, či se zcela vše neprobralo a je tendence ho dokončit. V případě napínavých historek, může být návrat k tématu způsoben, „*atraktivností, někdy až pikantností tématu*“ (Hoffmannová, Müllerová, Zeman: 1999, s. 44).

Setkání na chalupě, počet mluvčích 2

Mluvčí S: **jinak tohle jsme tady za to protože to bylo celý vtevřený že jo . kolem furt chodili lidi a &**

Mluvčí N: tohle je praktický docela no . to zase jo .

Mluvčí S: hmm praktický ale . tady už . na nás Pražák někde tam za tou . už na nás tady hulákal . že nám to povolí nepovolí . to takhle mít zaterasený až to budou čistit

Mluvčí S: **mám malý dítě a bude čekat až mi to spadne do potoka ne .. jenom kvůli nějakému povodí že .**

...

Mluvčí N: ani to Máťu neláká lízt dolu ? k tý vodě ?

Mluvčí S: emm . chodí s doprovodem . **ale tak . ten .. plot tady kolem . potoku je asi . vod . vod dubna možná vod května** . protože to jsem chtěla tady původně tenkrát jako poprvý . že jo když se to kupovalo říkám . tady prostě jako první musí bejt plot no .

V ukázce je vidět, že téma oplocení lávky, které řeší mluvčí S v první části dialogu, se později vrací v promluvě zpět, protože se zdá neprobrané a důležité. Než k tomu dojde, řeší se téma jiné, které s plotem nesouvisí, ale stále se pohybuje okolo rekonstrukce chalupy.

V případě delších hovorů je to typické. Témata spolu souvisí a navzájem se v dialogu vrací a doplňují. Případně je na ně odkázáno (o tom jsem mluvil předtím, to souvisí s tím... apod.).

2.2.3 Křížení témat

V mém výkladu jde o příklad, kdy se kříží témata řečená zároveň. Pokud se například sejdou dva páry (muž a žena), nastává situace, kdy se ženy baví spolu o tématech odlišných od těch mužských. Jak jsem zmiňovala, ženy opakovaně řeší děti, rodinu, vztahy, zájmy, nákupy apod., muži například řeší práci, koníčky či sport. Oba tyto páry se baví zároveň, ale každý o svém námětu, dochází tak ke křížení tématu. V níže uvedené ukázce se dokonce baví tři skupinky zároveň o různých záležitostech. „*Tuto vzájemnou ochotu partnerů hovořit o témž nazýváme tematickým souladem*“ (Müllerová: 1979, s. 18). Tematický soulad se dá sledovat z hlediska návaznosti, soudržnosti či naopak snahy o změnu tématu.

Rodinné setkání, počet mluvčích 8

Mluvčí N: ale Hondu mi Fanda půjčí

Mluvčí H: ale stan máš u mě doma ta stejně nefunguje

Mluvčí F: co chceš půjčit ?

Mluvčí M: nic udělá si zemljanku . pěkně . vyhrabe si to v zemi

Mluvčí N: a pořídím si konečně tu ovečku a budu dělat sýry

...

Mluvčí L1 výlet do Tater to byla ta tatranka

Mluvčí P: individuální prohlídka zámku to byl takovej . rezavej zámek . starej . víc co bylo nejhorší ? že já jsem tam měla ..

Mluvčí L1: fakt že si někdo fakt myslel ?

...

Mluvčí A: to bylo jiný to středisko jedno

Mluvčí J: aha

Tyto tři ukázky znázorňují situaci, kdy se baví několik účastníků zároveň, ale každý o svém tématu. V prvním případě jde o skupinku, kdy se řeší chov ovcí, ve druhé se řeší téma svatby a ve třetí se řeší dovolená. Zdálo by se, že je to chaotické, ale hovory probíhají plynule a navzájem se neruší, protože mluvčí nehovoří přes sebe, ale vždy s dotyčným, který sedí u něho. „*V dialogu více osob (skupinový dialog) se zvětšuje počet možností, jak na sebe účastníci mohou vzájemně reagovat, zavádět nová témata, přecházet od jednoho tématu k druhému. Čím se počet mluvčích zvětšuje, tím je obtížnější mluvit navzájem o jedné věci*“ (Hoffmannová, Müllerová: 1999, s. 36). Zároveň ale nedochází k překřikování ani k neporozumění.

2.3 Narušování replik

Narušování replik (skákání do řeči) je jedním z komunikačních problémů, který se v dialogu objevuje. Tento jev se neobjevuje jen v soukromých dialozích, ale i ve veřejné komunikaci.

Praktické ukázky zahrnují konkrétní situace narušení replik a co se děje poté, co je mluvčí přerušen. Zaměřuji se na případy, kdy je zřetelně slyšet záměrné

přerušení repliky mluvčího jiným účastníkem hovoru. Ačkoli ne vždy je narušitelem člověk, bývá to jev nejčastější.

O přesahu a přerušení repliky se můžeme dočíst v publikaci *Kapitoly o dialogu*, kde se uvádí, že k přesahu dochází v případech, kdy jeden mluvčí končí repliku, ale druhý z partnerů se hlásí ke slovu dříve. Současný mluvčí neurčí dalšího mluvčí a mluví tedy dva partneři najednou, nebo dosavadní mluvčí chce v replice pokračovat, ale vstoupí mu do řeči jiný účastník (1994, s. 28–29). Tato formulace odpovídá analýze níže. Bývá to časté, že komunikační partner má potřebu hovořit dříve, než na něho přijde řada a začne mluvit v momentu, kdy původní mluvčí končí repliku. Ale signálem pro předání slova není vždy intonace, ale také dialog, který je potřeba neustále sledovat. Téma bývá přerušeno z důvodu, že účastníky nebaví, nebo mají v mysli jiné starosti, jiné zájmy a aktuální hovor neposlouchají. V hlavě si formulují řeč a leckdy s ní započnou během řeči někoho jiného. Dojde k přerušení – skočení do řeči. Dále je na mluvčím, zda se nechá ovlivnit a akceptuje přerušení, nebo zda bude chtít svou řeč domluvit. V soukromých dialozích je skočení do řeči spontánní jev, který se často opakuje.

Z hlediska rétoriky a všeobecně dialogu je nepřípustné, neslušné a z pohledu mluvčího netaktní, přerušit někoho v řeči. „*Přeruší-li nás partner náhle uprostřed repliky, dopouští se hrubého porušení komunikačních norem platných pro vedení dialogů a prohřešuje se proti zásadám společenské etikety*“ (Müllerová: 1994, s. 29). Ale v soukromých dialozích se mnohdy na tyto normy nehledí.

2.3.1 Skočení do řeči s využitím vtipu, ironie

V této komunikační situaci jsem vysledovala dva typy tohoto narušení. V prvním případě jde o přerušení repliky, která se neseťká s úspěchem. Pokud mluvčí vypráví historku a posluchač mu skočí do řeči s vtipnou narážkou, nejen že se kolikrát neseťká s odezvou, ale může tak narušit plynulý tok řeči a mluvčí pak snadno ztratí nit vyprávění. Ostatní mohou přijít o hodnotný úsek řeči nebo o celý původně vyprávěný příběh. V druhém případě může takový vtip oživit celé vyprávění, pobavit a mluvčího případně povzbudit v dalším hovoru.

Každoroční sraz, počet mluvčích 2

Mluvčí P: to se ti vyplatí když to je kvalitní že jo vo tom to je

Mluvčí H: když tam čekaj s malejma dětma ve frontě . ať to jsou babičky nebo rodiče to už je jedno +

Mluvčí P: **a děti zatím vyrostou než dojdou na ně řada**

Mluvčí H: + tam tam takhle stojej v tý frontě a von vždycky vyleze . že jde doplnit maso a . teď tam zmerčí tý malý děti tak hned přijde s párkem .. šup dítěti do ruky párek

Mluvčí P vytváří repliku, která se nijak do kontextu nehodí, neujme se a zůstává bez reakce. Dialog tak pokračuje plynule dál. Mohlo by dojít ale k situaci, kdy doplnění mluvčího P naruší celou repliku takovým způsobem, že by nebylo možné pokračovat, případně by mluvčí H hledal slova pro své pokračování. Pak takový vtip není účelným prostředkem.

Každoroční sraz, počet mluvčích 3

Mluvčí O: tam bylo takový jedno vyhlášený řeznictví kde se prodávala koniba konina

jakoby konibar jo se tomu říkalo .. pak to jako časem upadalo upadalo +

Mluvčí H: **tak v Pardubicích vůbec že jo kde jinde než v Pardubicích . když to padalo na tom . na tom taxisu**

Mluvčí P: **na taxisu hele byl výhrad že jo první**

Mluvčí O: + ale prej to tam vzal nějakej +

Mluvčí P: **a zbytek dorazili po cestě**

Mluvčí O: + vzal to tam nějakej pětadvacitiletý řezník pod sebe

V ukázce využil mluvčí H situace, aby pobavil ostatní účastníky odkázáním na shodu, zde obchod s koňským masem a pardubické dostihy, které jsou veřejnosti známé. Ostatní nahrávající se skutečně smějí, ale nedojde k ukončení původního tématu, protože posluchači se zkoncentrují a dál poslouchají mluvčího O.

2.3.2 Nadbytečné výrazy

Použití nadbytečných výrazů sleduji jako nepatrné narušení vypravěče – narušení repliky. Výrazy vykazují potřebu dát mluvčímu najevo, že máme o jeho slova zájem, bereme je na vědomí a máme pro ně pochopení. Nadměrný výskyt jsem

zaznamenala především v dialogu mezi dvěma ženami, který v příkladu uvádím níže.

V publikaci *Tváře češtiny* se dočteme, „že se jedná o kontaktní prostředky, které mluvčí užívá, aby posílil dialogičnost jazykového projevu“ (2000, s. 43). A příklad níže to jen potvrzuje.

Setkání na chalupě, počet mluvčích 2

Mluvčí S: ten se ti vrhne na to ten na to [hmm] ten na to .. a máš to . a pak je to taky podstatně finančně znát [jo to] . jak časově tak ale i finančně

Mluvčí N: **to je jasný no . to jako jo**

Mluvčí S: hmm . tak jsem si myslela že už to bude jako příjemnější . (jako) z toho sluníčka [já myslím že ne] nic proti sluníčku .. ale .. nečekala jsem že ještě vyleze . [hmm] už nemuselo vid' . kolik tak může bejt hodin ? tři

Mluvčí N: půl čtvrtý

Mluvčí S: půl čtvrtý a furt se mu chce svítit ty jo . [hmm] ty vole do kolika bude svítit ?

„Charakteristickými rysy takové komunikace je opakování, nadbytečnost vyjadřování, množství výrazů bez určitého nebo jakéhokoli významu, jimiž se jen naznačuje názor, mínění, postoj, pocit“ (Hoffmannová, Müllerová, Zeman: 1999, s. 153). Výrazy *hmm, jojo, nono, jo to jo, to jako, to ti řeknu, no nekecej, no to máš pravdu, no ne* aj. sledujeme jako výrazy zúčastněné, ale nijak nevypovídající.

2.3.3 Nadbytečné otázky

Snaha zasahovat do hovoru, být nějak účastněn, může být vyvolána i nadbytečnými otázkami. Situace, kdy posluchač horlivě pokládá otázky, i když na ně dostane brzy odpověď je zřejmým dokladem narušení replik. Vysledovala jsem tuto tendenci opět více u žen. Odlišnost použití otázky od nadbytečných výrazů je především v úplném narušení promluvy. Položení otázky donutí mluvčího ukončit repliku, přemýšlet nad otázkou a odpovědět na ni. Pak je schopen dál pokračovat v původním záměru.

Setkání na chalupě, počet mluvčích 2

Mluvčí N: no pak tu voperaci mně říkali no . at' si nechám udělat . ale +

Mluvčí S: **jako těch žláz jo ?**

Mluvčí N: hmm . + ale vono to +

Mluvčí S: **co to vobnáší jako ?**

Mluvčí N: + no vono to je někde u páteře taky . ty žlázy

Mluvčí S: jo no tak to

Mluvčí N: to je tady někde . tady jakoby u toho . tady někde to je . tam by to museli jakoby přiskřípnout ale voni řík* +

Mluvčí S: **a pak už by ses nepotila vůbec ?**

Mluvčí N: + no voni říkali že zákonitě když to někde utlumím tak to musí někde se zvýšit

Z příkladu je vidět, že by se vypravěčka dostala k jádru i bez otázek, které jsou na ni kladeny a narušují proud dialogu. K přerušení dochází ve chvíli, kdy se mluvčí N dostává k jádru otázky, ale je přerušena právě tou otázkou, na kterou dál pokračuje.

2.3.4 Přerušení sám sebe

Sám mluvčí je někdy natolik zahlcen myšlenkami, že má potřebu je vyzradit všechny naráz a může dojít k nesrozumitelnosti hovoru. Mnohdy se ale stane, že začne vyprávěním o nějakém zážitku a do toho si vzpomene na událost, která se stala v jiném čase a má potřebu ji doplnit. Nebo jsou případy, kdy si účastníci nemohou vybavit nějaké jméno či název a napadne je to zrovna ve chvíli, kdy už hovoří o něčem jiném. Vráť se k tomu, přeruší sami sebe, doplní neobjasněnou skulinu a pokračují v původním tématu.

Setkání na chalupě, počet mluvčích 2

Mluvčí S: přijedeme sem .. a my jsme teda jako jeli dvouma autama . kvůli tomu kdyby . my jsme tady měli bejt dýl . [hmm] než Vláďa . a von nějak jako že ještě něco jede . tak přijede

Mluvčí S: kde je ty vado vždyť my jsme tady už skoro hodinu a von furt nikde . pak přijel a říká mi . no . volala mi paní <NP> . + **jo a to nejdřív přišel dopis z VZP . že má penále . protože ho nepřihlásili že jo**

Mluvčí N: jo aha

Mluvčí S: no . a tak to vobíhal ten jeden den

Na příkladu mluvčí S vypráví o svém partnerovi, který měl dorazit na chalupu, ale došlo k jistému zdržení, které po příjezdu vysvětlil. Do toho si ale mluvčí S vzpomněla, že je potřeba vysvětlit záležitost s dopisem, takže sama sebe přeruší, popíše situaci s dopisem a k původnímu příběhu se dostává až později.

2.3.5 Fyziologické příčiny přerušení komunikace

K narušení repliky může dojít i v případě, kdy má někdo z členů dialogu zdravotní indispozici. Jedná se o hlučný kašel, kýchání nebo závažnější zdravotní komplikace, které zcela logicky naruší proud řeči. Mohou to být i zvuky fyziologického druhu, které často pobaví či pohorší společnost tak, že na ně zkrátka reaguje. Mluvčí pak projeví zájem, který se netýká jeho vyprávění, ale dané situace. K narušení repliky tu opět dochází.

Setkání na chalupě, počet mluvčích 2

Mluvčí N: hmm kaudálů karpálů ne kaudálů . **kýchání**

Mluvčí S: takže byl půl roku doma vid' . za šestku nějak +

Mluvčí N: **kýchání**

Mluvčí S: + rok a půl +

Mluvčí S: **máš alergii ?**

Mluvčí N: na sluníčko .. asi . a nebo to je korona . jedno z toho . hmm to bych měla teploty

Mluvčí S: to bys kašlala . to je dobrý . no tak to mám teď taky . + no a .. jsem to zapomněla . jo a byl za tu šestku doma

V ukázce vidíme, že mluvčí S vyjadřuje obavy nad zdravím přítelkyně a doplňuje otázku, která naruší původní vyprávění. K tomu se pak s menšími komplikacemi vrátí (*no a .. jsem to zapomněla*). U příkladu, jako je tento, bývají obavy jen velmi

omezené, nejedná se o vážný problém, takže dialog může pokračovat dál. Ovšem pokud se jedná o nějaké závažnější zdravotní problémy, tak o ně samozřejmě společnost projeví zájem a od původního tématu se dialog zcela odklání.

2.3.6 Přerušování jinou potřebou, jinou činností

Jiná potřeba nebo činnost, může být nabídka občerstvení nebo nějaké činnosti (pro něco dojít, nakoupit), činnost spojená s toaletou, rozbití nádobí nebo vylití nápoje. Na návštěvách, oslavách, hromadných setkáních či v restauracích se tyto činnosti mnohdy dějí. Účastníci na tento impuls většinou reagují a věnují se novému podnětu. Jakákoli činnost nesouvisící s dialogem, dokáže narušit jeho proud, a poté se buď pokračuje v tématu, nebo je situace využito a přejde se na námět jiný.

Každoroční sraz, počet mluvčích 4

Mluvčí H: no a já že tam byl tím . autobusem tak jsem říkal tak pivo si vezmu sebou . vzal jsem si . světlý to bylo dobrý a pak jsem si vzal ještě petku +

Mluvčí N: **vono už tam je maso tak to jde těžce krájet už to je hodně takový masový**

Mluvčí P: hmm

Mluvčí H: + vzal jsem si petku . petku černýho . hele to černý . pak jsem si to vzal na dovolenou . a to bylo jak maggi to se nedalo pít . já jsem si musel koupit do toho světlý

Mluvčí P: světlý a naředit to

Mluvčí H: jakýkoliv to to to jsem to míchal s čímkoliv ale abych vid' vid' tamtu

Mluvčí N: já vím no

Mluvčí H: to bylo to byl hroznej ten malvaz

Mluvčí N: **to už je normálně maso . hmm .. to je na chleba vid' úplně ? kdybyste chtěli chleba tak vám ukrojím k tomu si řekněte klidně . mám tam . chceš ? ukrojím**

Mluvčí O: a to krájíček by se ještě šiknul

Mluvčí H: ne to je takováta to je lepší žvejkačka než Pedro

V nahrávce je úryvek, kdy mluvčí N donese občerstvení a hovoří pak o jeho kvalitách. Naruší tedy vyprávění mluvčího H, který se přesto snaží v hovoru

pokračovat. Nakonec ale dochází k tomu, že se všichni věnují donesenému jídlu a původní téma je odloženo. Nastávají i případy, kdy se ovšem občerstvení nevěnuje taková pozornost a dialog je tak přerušen jen na velmi krátký čas. Po vyřízení takové potřeby se většinou pokračuje dál v původním hovoru.

2.3.7 Mluvení naráz

Ve skupině více osob může vzniknout situace, kdy se všichni na chvíli odmlčí a přemýšlí. V ten moment přijde chvíle na převzetí slova. V situaci, kterou popisují, mi jde o to, že se o slovo přihlásí více osob najednou a především zároveň – v jeden moment. Dojde k tomu, že pouze jeden je dostatečně vytrvalý, aby přerušil druhého a opravdu si téma prosadil. Skákání do řeči se tu projevuje právě na začátku takového dialogu. Dva mluví najednou, skočí si navzájem do řeči, každý mluví o něčem jiném a pouze jeden pak mluví dál. Lépe je to vidět na hovoru níže.

Přátelské posezení u krbu, počet mluvčích 2

Mluvčí H: **taťkoj už +**

Mluvčí L: **jenomže . jenomže já bych +**

Mluvčí H: + taťka už má na květ papriku

Mluvčí L: + **já bych řekla** hele že .. tam .. nevim . že že už tam . tam už byly dva stupně a tak že jo . to už není . to už není na ně prostě ani . ani dýně vždyť já už to mám vytrhaný všechno tam .

Oba řečníci začali hovor v jeden moment, ale mluvčí L je v tématu silnější a prosadil si slovo. Snaha mluvčího H se neujala a na nahrávce se k jeho námětu nikdo nevrací. Zároveň dochází k narušení replik hned v jejich začátku. Pokud začne hovor více mluvčích najednou, dochází k narušení plynulosti hovoru. Sami mluvčí určí, kdo bude pokračovat a kdo s tématem počká. Případně usoudí, že není potřeba v řeči pokračovat.

2.3.8 Přerušování repliky vyrazením pointy

S tímto typem narušení je možné se v dialozích setkat. Vypráví se příběh, má být vtipný nebo z něho má vyznít něco zajímavého, poučného a posluchač přerušit

mluvčího s tím, že už to pochopil a vyhradí pointu dřív, než se k tomu řečník dostane. V takových případech je na mluvčím, zda ukončí téma, odsouhlasí vyzrazení a přejde dál nebo bude chtít příběh dopovědět po svém. V takový moment se ale může stát, že účastníci již nebudou napjatě poslouchat a spíše bude replika častěji narušována.

Dalším příkladem je vyzrazení pointy vtipu. Při vyprávění anekdoty se může stát, že ji posluchač pochopí dříve, než dojde k jejímu vyzrazení a ihned reaguje. Znění vyhradí a mluvčí může hovor uzavřít. V ten moment vtip již nepobaví a většinou nikoho dál nezajímá.

Rodinné setkání, počet mluvčích 3

Mluvčí P: jsem si našla ten jako . ten čas ten správněj vlak .. a nákup jsem jako dokončila a už bylo po půlnoci já jsem si ho kúpovala na zejtra .. a teď +

Mluvčí A: **to už sis ho koupila na jinej den než jsi chtěla**

Mluvčí P: + takže jsem si koupila na neděli že jo . a teď mně bylo strašně divný že jsme v Rychnově na nádraží a že mně pořád nechodí smska . že ten vlak jede na čas nebo má zpoždění . říkám ty jo proč mi nejde smska to je divný . no tak +

Mluvčí N: ty nemáš aplikaci můj vlak ?

Mluvčí P: nemám

Mluvčí A: **vona měla blbou jízdenku na další den**

Mluvčí P: + já jsem si koupila jízdenku

V ukázce výše dochází k tomu, že mluvčí P, ačkoli je několikrát přerušena, pokračuje a historku dopoví. Mluvčí A v tomto případě pochopí pointu a vyhradí ji ostatním. A aby potvrdila svůj dojem, zopakuje domněnku znovu v další replice, protože má pocit, že někdo z přítomných pointu nepochopil. Mluvčí P nezbývá než potvrdit, že jízdenka byla zakoupena opravdu na jiný den. Dále je slyšet, že někteří se začnou bavit mezi sebou a téma nešťastného nákupu jízdenky se stává nezajímavým.

2.4 Práce s vulgarismy na příkladech

Použití vulgarismů v soukromých dialozích se stává nedílnou součástí běžných hovorů. Svou specifickou výstavbou jsou privátní hovory plné výrazů, které například ve veřejném prostoru nemají místo. Tím jsou mnohem více variabilní; pro analýzu pestré. Ve většině případů zde nehraje roli ani věk, ani vzdělání, ani původ, ale pouze komunikační situace. „*V posledních letech a desetiletích se opakovaně konstatuje, že česká společnost zhrubla. Autoři těchto soudů mají na mysli především šíření vulgarismů do situací, v nichž bylo dříve jejich užívání tabuizováno: především do veřejného života, do vyjadřování politiků ve sněmovně, ve sdělovacích prostředcích...*“ (Čmejrková, Hoffmannová: 2011, s. 99). V dnešní době se vulgarismy dostávají i do veřejných médií a na místa, která bychom dříve považovali za jazykově korektní a zcela vyhraněné spisovnému vyjadřování. Tomuto tématu se, mimo jiné, věnuje publikace *Jazyková expresivita v hlavních zpravodajských relacích celoplošných televizních stanic*. Popisuje situace vyjadřování moderátorů v přenosech, které jsou určeny široké veřejnosti a které obsahují expresivní prostředky k potencionálnímu ovlivnění posluchače (2020).

„*Užívání vulgarismů je jistě zásadním prohřeškem proti zdvořilostním konvencím; přesto však je možno rozlišovat míru jejich funkčnosti podle situace, konkrétní motivace. Navíc: které expresivní výrazy vlastně označujeme jako vulgarismy? Hodnocení je velmi relativní, je podmíněno rozdíly individuálními, generačními, sociálními a také dobovými posuny v normách užívání jazyka*“ (Čmejrková, Hoffmannová: 2011, s. 97). Definice vulgarismů se zdá být jednoduchou záležitostí. Slovníky jej definují jako: *hrubý, obhroublý, vulgární výraz, společensky nepřijatelný* (Petráčková, Kraus: 1995, s. 814) nebo *hrubý, vulgární* (Kroupová, Filipec: 2005, s. 503). Ovšem vnímání může být někdy zcela odlišné. „*Užívání vulgarismů jistě představuje speciální problém; v různých komunikátech a u různých společenských skupin je možno rozlišovat např. výskyt vulgarismů s motivací anální a fekální, tzv. koproalík [...], s motivací sexuální, tzv. pornolalík [...] a jiných, např. s motivací ze světa zvířecího [...]*“ (Čmejrková, Hoffmannová: 2011, s. 101).

Vulgarismy bývají užívány kvůli zdůraznění některých pasáží replik. Napomáhají k zvýraznění historky – většinou z důvodu zaujmutí posluchače či jsou

využity jako „koření“ příběhů. Na příkladech je vidět v jakých situacích jsou vulgarismy použity a v jakém smyslu. Společnost nahrávaných se nepozastavuje, nepohoršuje nad použitím výrazů a hovor pokračuje plynule dál i po jejich užití. „*Přítomnost relativně velkého množství vulgárních, zhrubělých a hanlivých slov je v rozhovorech rysem snahy po originalitě, vtipnosti, popř. i hraní si s jazykem*“ (Bogoczová: 2000, s. 98).

Dnes se vulgarismy objevují prakticky všude – ve veřejné sféře (politika, média, reklamy), v soukromých dialogích (hovory mezi přáteli a rodinou), v tištěných publikacích (knihy, noviny, časopisy), v mediální oblasti (televize, rádio) a v neposlední řadě se s nimi setkáme i ve škole, v zaměstnání nebo pouhým poslechem dialogů na veřejnosti mezi lidmi. Pronikly do všech komunikačních sfér a je otázka, jak moc se budou nadále šířit a v jaké podobě je budeme dále vnímat.

Existuje ale stále několik prvků, které přeci jen brání k užití vulgárních výrazů. Jedním z nich by mohl být věk. Přeci jen před staršími lidmi stále panuje úcta, která je jim projevována jazykovými dovednostmi a zdvořilostí. V mém materiálu je to poznat na nahrávkách, kdy se baví dvě třicetileté ženy, nebo třicetiletá žena se šedesátiletou dámou. Nahrávky *Setkání na chalupě* a *Rodinná oslava* jsou takovým příkladem. Zatímco v prvním příkladu se objevuje dvacet pět vulgárních výrazů, na rodinné oslavě je pouze jeden jediný výraz tohoto typu.

Ukázky níže zahrnují situace, kdy používáme vulgarismy z nějakých specifických důvodů. Snažím se popsat tyto situace a zhodnotit jejich užití. Zmiňuji jen několik z nich (ty které mohu konkrétně doložit), protože jejich škála je mnohem rozsáhlejší.

2.4.1 Užití vulgarismů pro zdůraznění výrazu, činnosti, osoby

Vulgární výrazy mají zdůraznit vyprávěnou příhodu či konkrétní pasáž, mají šokovat, vyvolat reakci. Hraje tu roli jazyková vybavenost mluvčích a účel použití. V těchto případech jsou užity vulgarismy ve tvaru přídavných jmen nebo jako přirovnání a důvodem je zdůraznění činnosti či problému, který účastníci řeší.

Setkání na chalupě

Mluvčí S: já úplně **prochcaná** . úplně durch . jako když fakt pod sprchou

Mluvčí S: to jsem to úplně . tak jako **nasraná** uklízela

Mluvčí S: **Pražák posranej** .. ať se stará vo sebe

V tomto případě sama mluvčí identifikovala výraz *prochcat* následným doplněním spojení *úplně durch* nebo *fakt pod sprchou*. Smysl je tedy jasný, byla zcela promočená a dodala důraz tomuto vyjádření vysloveným vulgarismem. Výraz *nasraná* se objevuje v hovorech často. Popsání emocionální situace, kdy je účastník rozzlobený a dává pocity najevo tímto vyjádřením. V posledním příkladu je opět užit výraz *posranej*, který v tomto případě značí někoho hloupého, špatného, kdo se v tomto případě plete do věcí, do kterých nemá. Ve *Slovníku nespisovné češtiny* najdeme výraz *nasraný* i *posraný* ve stejném výkladu, jako byl použit v těchto příkladech (2020).

Každoroční sraz

Mluvčí O: řezat ty jo . ale všichni jsme se po tom **zrubali jako svině** teda

Na srazu je přirovnání *zrubali jako svině*. Toto zabarvené spojení označuje skupinu lidí, kteří se nadměru opili silným pivem. Mluvčí O tak vyjádřil velice expresivně, v jakém stavu se nacházeli. Přirovnat se k nějakému zvířeti nebo lidskému přirození bývá běžným prostředkem pro zdůraznění některých částí vyprávění.

2.4.2 Atraktivita, přizpůsobení se

Vulgarismy jsou užity i v případě, kdy chceme vyprávět příběh atraktivněji, vtipněji, příběh okořenit. Pokud se jedná o společnost podobně naladěných lidí, většinou se i řečově přizpůsobí celé skupině. V případě užívání sprostých slov to platí stejně, jakmile jsou užita a kladně přijata, zábrany padají a jejich užívání se nestává překážkou.

Setkání na chalupě

Mluvčí S: jako to . **z nás si tady hrozně dělali prdel** že jsme věční stavitelé ne ..

Přátelské posezení u krbu

Mluvčí J: a přesně po tom plechu dolu všechno jsem říkal **no do prdele**

Každoroční sraz

Mluvčí O: **kurva** Amerika **vole** . **zasraná** a nemohl

Snaha o ztraktivnění promluv se objevuje ve všech případech. Užití podobných výrazů nebývá v soukromé komunikaci nijak ojedinělé a navozuje přizpůsobení se partnerům. Zkraje takového dialogu bývá někdo, kdo použije vulgární výraz jako první a podle toho společnost reaguje. Buď je pak užívají všichni, nebo se dále neujmou. Rozdíl je opět ve společnosti přátel stejného věku nebo rodinného kruhu, kde je věkový rozdíl někdy i čtyřicet let. V takovém prostředí atraktivita vulgárních slov upadá a spíše se dbá na slušnější vyjadřování.

2.4.3 Vyjádření emocí

Emocionalita je s vulgarismy velmi úzce spojená. Typické situace jsou, když se něco nedaří, když jsme rozzlobení, ve stresu, v údivu, při jakékoli emoci, která momentálně rozhoduje o našem psychickém rozpoložení. Vulgarismy se stávají jednoduchým a rychlým prostředkem pro zvládnutí takových situací. Na příkladech ukazují několik častých výrazů, které se vyskytují v konkrétních situacích.

a) **neudělat nějakou činnost, nepokračovat, hodit něco za hlavu**

Přátelské posezení u krbu

Mluvčí L: jsem říkala příští rok . nezasadím cukety a dýně . **vyseru se na to**

Každoroční sraz

Mluvčí O: von a von že si bude shánět veterána povídám **vyser se na veterána**

Každoroční sraz

Mluvčí O: i díky . bylo . i přes ten koronavirus že jo protože každé **se na to vysral**

b) je to na nic, zbytečné

Přátelské posezení u krbu

Mluvčí J: přesně říkám **je to k hovnu**

Každoroční sraz

Mluvčí O: ze soboty na neděli jo protože jsme jezdili za Vendy do nemocnice a to a stálo **to takový za hovno**

c) rozzlobit se

Setkání na chalupě

Mluvčí S: no . **tak přijel** domu **nasranej** že jo

Přátelské posezení u krbu

Mluvčí H: **a to mě teda nasral** Michal to jsem mu to řekl rovnou

d) být v nouzi, v úzkých

Každoroční sraz

Mluvčí O: já jsem se trošku bál aby to nebyla americká verze **to bych byl** ještě víc **v prdeli** že jo

e) vyžrát nad něčím

Každoroční sraz

Mluvčí O: tak von s tím můj tatík s tím **vymrdal**

Ve všech příkladech nám výrazy pomáhají vyrovnat se s emocionální situací. Ať už jako prostředek uvolnění nebo přesvědčení sám sebe o správnosti našeho počínání. Způsob, jakým dáváme najevo své emoční rozpoložení, se může jevit jako neslušný, možná zvláštní, ale samotné vnímání je opakem. Obecně lze říci, že nám vulgarismy pomáhají ulevit, zlehčit těžkou situaci. Případně je použijeme jako prostředek k uvolnění stresu a citové příp. fyzické bolesti.

2.4.4 Výrazy spojené s lidskou činností

Pojmenování některých základních lidských činností vulgárními výrazy souvisí opět s emocionální rovinou mluvcího. Mezi takové výrazy patří například činnosti typu jíst, spát, vykonávat potřeby a jejich nazvání sprostými výrazy. V tomto případě hraje roli komunikační situace, ve které jsou výrazy použity. Mám na mysli, že není nutné vždy pojmenovávat činnost hrubě či expresivně, pokud na nás nepůsobí nějaké vnější vlivy či pocity, dle kterých se řídíme.

Rodinné setkání

Mluvčí A: **hovno vidíš** když nemáš brejle

Setkání na chalupě

Mluvčí N: říkala že už z toho **má sračku** teď že jo

Přátelské posezení u krbu

Mluvčí J: **jsem jí** taky **žral**

Každoroční sraz

Mluvčí P: lehce vycukali ale **zkurvili** **vokno** že jo rozštípali vokno no

V prvním případě se jedná o čtení bez brýlí a často se s tímto použitím setkávám. V druhém příkladu je to vyjádření stolice, někdo má průjem. V další ukázce se jedná o pojmenování stravování; mluvčí J snědl nějaké jídlo. A v posledním úryvku jde o popis činnosti – mluvčí P vypráví, jak jeho synovi vykradli byt a u toho zničili okno. Ve všech případech by se daly výrazy nahradit jistě slušnějšími výrazy a na struktuře ani kvalitě dialogu by to, v tomto případě, neubralo.

2.4.5 Ty vole, ty vado

V běžné mluvě, jak u mužů, tak u žen, se objevuje výraz „ty vole“, mírněji „ty vado“. V publikaci *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*, se k tomuto výrazu píše: „Výraz, který možná ve spontánních mluvených projevech patří k nejčastějším. Neustále ho slyšíme kolem sebe a na jeho vysoké frekvenci se zřejmě stále nic

nemění“ (2011, s. 98). A stále je to platné. Ve *Slovníku nespisovné češtiny* je výraz vyložen takto: „a) dříve jedna z nejrozšířenějších nadávek; b) dnes asi častěji oslovení bez nepřátelského podtextu, někdy též vyjádření údivu“ (2020, s. 482).

Výraz, který se užívá spontánně, bez emocí a je jakýmsi zvykem mluvčích. I v mém materiálu je tento výraz nejrozšířenější, objevuje se celkem třicetkrát. U žen se objevuje pouze osmkrát, ale je to dáno i nevyvážeností materiálu. Žen je na nahrávkách podstatně méně než mužů. Pokud to shrnu, výraz je používán frekventovaně, bez ohledu na pohlaví či věk mluvčích.

Každoroční sraz

Mluvčí O: **ty vole** já jsem toho džípa přitáh domu a já jsem nemohl odkódovat rádio že jo

Mluvčí P: to taky byla radost no

Mluvčí O: kurva Amerika **vole** . zasraná a nemohl a . dostal jsem vod toho chlapa kód a von mně tam nefungoval . no a volám kámošovi co má Chryslery na Seči tam v tý naší prdýlce . povídám **ty vole** já mám problém s rádiem a to stav se . originál U.S. rádio to samý tak jsem ho hodil do sebe . nakódovali jsme protože kód jsme znali zkusil jsem cd changer a už to jede a céděčka to mění že jo . paráda **ty vole**

V ukázce vidíme mluvčího O, jak užívá výraz *vole* naprosto spontánně a nemá na mysli konkrétní oslovení posluchačů. Je to jistý zvyk, který nelze odpoutat od běžného hovoru. Na druhou stranu nikoho nepohoršuje a ostatní se vyprávění přizpůsobují.

2.4.6 Emocionální hovor podpořený alkoholem

Na závěr této sekce jsem zvolila poněkud expresivní, nazvu ho emocionální hovor, který se odehrává v pozdních hodinách pod vlivem vypitého alkoholu. Nahrávka se odehrává na srazu, v příjemném venkovním prostředí, kde se popíjí pivo a vede dialog. Během večera alkohol přibývá, projevují se emoce a dá se říct, rozmluva získává volný prostor. Téma alkoholu (obecně drog) a řeči bych ráda rozebírala v dalších pracích, které chci dialogu věnovat. To, jak se s množstvím alkoholu mění náš jazyk, naše myšlení, jakým způsobem se projevují emoce, má velký vliv na

kvalitu rozhovoru. A vulgární (často i ty nejhrubší) výrazy jsou častým prostředkem takového projevu.

Každoroční sraz

Mluvčí P: hele to to snad i cikán normální kterej není moc **vychcanej** . tak je pro mě lepší než než Američan hele to je svoloč první třídy

Mluvčí N: je no . já vím ale tu přírodu si nezasloužej . a tu Aljašku tam ty jo to . no jo **voní se tam jenom nasrali**

Mluvčí P: **jenom nasrali** zničili indiány povraždili všechno co . tam bylo zničili bizony všechno přírodu všechno zlikvidovali . a nám budou radit jak my se máme chovat jo no prostě hovada

Mluvčí N: vůbec když jim vede Trump takovej magor vy vylízanej prostě

V ukázce jsou nejen výrazy nejsprostšího charakteru, ale i několik expresivních či hanlivých výrazů, které se v emoční komunikaci často objevují. Zároveň spojení alkoholu a soukromé společnosti známých přátel nikomu nebrání užít podobných výrazů.

Závěr

Nahrávání dialogů je nesmírně náročná činnost, ale přináší praktický materiál, který je pro lingvistické zkoumání velmi cenný. V úvodu takové činnosti je především důležitý záměr celé úlohy. Pokud znám důvod, znám i cílovou skupinu, kterou chci nahrávat. V mém případě se jednalo o vytvoření vlastního korpusu, se kterým bych dále pracovala. Nepodařilo se mi však získat od všech nahrávajících souhlas k takové činnosti. Do budoucna chci tuto možnost využít a přesvědčit všechny nahrávající o důležitosti materiálu, který se podařilo získat a poskytnout sondy ČNK. Jednání je zatím odloženo, ale budu se snažit jej obnovit a předat materiál k veřejnému využití.

Pozměnila jsem zčásti záměr, kterým je nakonec samotná analýza hovorů. Strukturovaný dialog je obohacený množstvím témat, která jsme schopni vést. Ať v úzkém kruhu rodinném nebo mezi přáteli či kolegy v zaměstnání. Vždy si máme co říct a rozvíjíme hovor o naše zážitky, dojmy a znalosti. Tematická výstavba vystihuje společnost, ve které se nacházíme a jaký hovor vedeme. V případě tematických situací je pojem téma výhradním výrazem. Okolo něho se celá teorie točí. V řeči se vrací, prolíná, zahazuje, přeskakuje, zkrátka téma je neustále živé a účastníci hovoru s ním pracují od počátku komunikace do posledního rozloučení.

Narušení repliky představuje oblast bádání, jež je rozsáhlá svou komplexností. Tato práce, ačkoli se dotýká jen několika případů, nachází objevy, ze kterých by se mohlo dále čerpat. Typů narušení replik je opravdu mnoho. Některé by se daly dále rozvíjet v oblasti změny témat, kvality témat či snahy o udržení pozornosti (opět jsme u tématu). V některých příkladech je snaha o změnu tématu dána právě jeho kvalitou nebo zajímavostí. Vždy je pak narušitelem repliky účastník, kterého téma nezajímá nebo chce mluvit o svém, které se mu zdá zajímavější. Případně dojde k narušení jiného rázu, které zcela logicky proud řeči zastaví či přeruší.

Celkově dochází k narušování replik velmi často. Během několika hodinového hovoru i několikrát. Z příkladů je zřejmé, z jakého důvodu k tomu dochází a proč si skáče do řeči. V komunikační situaci jako je narušování replik můžeme sledovat neustálou potřebu účastníků hovořit. Ať jsou důvody různé, ne vždy je narušení repliky oprávněné a účelné. Potřeba zamyslet se nad tímto tématem

vycházela z praktické zkušenosti. Skákání do řeči je jistým problémem, který děláme zcela automaticky a spontánně a ne vždy se jedná o účelový komunikační prostředek.

V závěrečném tématu vulgarismů se věnuji jejich funkci a použití. Vulgarismy jsou tématem na širší práci a jak jsem se zmiňovala, chtěla bych je dále zkoumat ve spojení s užíváním alkoholu a drog a v emočně vyhocených situacích. Obstarat takový materiál však nebude snadné, proto se jedná o záležitost budoucích let. Nicméně i na těchto nahrávkách se dalo vystihnout jejich užívání. Nejzásadnější vliv na užívání vulgarismů vidím v emocích, které nás ve velké míře ovlivňují, a to nejen v komunikaci.

Téma soukromých dialogů je neustále aktuální. Dialog vedeme denně a mění se s našimi dovednostmi a znalostmi. Největším problémem vidím v získání takového materiálu. Pořizování spontánních hovorů si vyžaduje mnoho času, znalostí a shovívavosti ze strany nahrávaných.

Seznam literatury

BOGOCZOVÁ, Irena. *Tváře češtiny*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2000. ISBN 80-7042-566-0

ČMEJRKOVÁ, Světlá. *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0589-7

ČMEJRKOVÁ, Světlá a Jana HOFFMANNOVÁ. *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia, 2011. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-200-1970-7

HOFFMANNOVÁ, Jana a Olga MÜLLEROVÁ, *Dialog v češtině*. München: Verlag Otto Sagner, 1999. ISBN 3-87690-703-9

HOFFMANNOVÁ, Jana a Olga MÜLLEROVÁ, ZEMAN, Jiří, ed. *Konverzace v češtině při rodinných a přátelských návštěvách*. Praha: Trizonia, 1999. ISBN 80-85573-71-7

HOFFMANNOVÁ, Jana, Jiří HOMOLÁČ, Eliška CHVALOVSKÁ, Lucie JÍLKOVÁ, Petr KADERKA, Petr MAREŠ a Kamila MRÁZKOVÁ. *Stylistika mluvené a psané češtiny*. Praha: Academia, 2016. Lingvistika (Academia). ISBN 978-80-20025-66-1

HUGO, Jan. *Slovník nespisovné češtiny: argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost: historie a původ slov*. 4. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf, 2020. ISBN 978-80-7345-647-4

JÍLEK, Viktor, Božena BEDNAŘÍKOVÁ, Jitka HORÁKOVÁ, Michaela KOPEČKOVÁ, Monika PITNEROVÁ a Wendy ZIMMEROVÁ. *Jazyková expresivita v hlavních zpravodajských relacích ČT, TV Nova, FTV Prima a TV Barrandov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-2445-802-1

KROUPOVÁ, Libuše, FILIPEC, Josef, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. Vyd. 4. Praha: Academia, 2005. ISBN 978-80-2001-347-7

MÜLLEROVÁ, Olga. *Komunikativní složky výstavby dialogického textu*. Praha: Univerzita Karlova, 1979. Acta Universitatis Carolinae

MÜLLEROVÁ, Olga. *Kapitoly o dialogu*. Praha: Pansofia, 1994. ISBN 80-85804-29-8

PETRÁČKOVÁ, Věra a Jiří KRAUS. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1995. ISBN 80-200-0524-2

POLÁKOVÁ, Jolana. *Smysl dialogu: o směřování k plnosti lidské komunikace*. Praha: Vyšehrad, 2008. Moderní myšlení. ISBN 978-80-7021-966-9

Příloha A: Nahrávky

Rodinné setkání

Mluvčí A: žena, 68 let

Mluvčí F: muž, 69 let

Mluvčí J: žena, 64 let

Mluvčí L2: muž, 65 let

Mluvčí P: žena, 43 let (dcera mluvčí J a mluvčí L2)

Mluvčí M: 45 let (syn mluvčí A a mluvčí F)

Mluvčí H: muž, 38 let

Mluvčí N: žena, 30 let

Mluvčí L1: muž, 39 let (syn mluvčí J a mluvčí L2)

3 nahrávky

Mluvčí P: hele mně se takhle podařilo . jely jsme s Aničkou na chalupu vlakem jo

Mluvčí M: zadarmo ?

Mluvčí P: ne .. a kupovala jsem lístky ve* . večer dělala jsem nějaký účetnictví
říkám tak koupím lístky .. a teď jak jsem to tam začala vono bylo před půlnocí když
jsem to začla kupovat že jo .. jsem si našla ten jako . ten čas ten správnej vlak .. a
nákup jsem jako dokončila a už bylo po půlnoci já jsem si ho kupovala na zejtra ..
a teď +

Mluvčí A: to už sis ho koupila na jinej den [+ takže jsem si koupila na neděli že jo]
než jsi chtěla

Mluvčí P: + a teď mně bylo strašně divný že jsme v Rychnově na nádraží a že mně
pořád nechodí smska . že ten vlak jede na čas nebo má zpoždění .. říkám ty jo proč
mi ne* nejde smska to je divný . no tak +

Mluvčí N: ty nemáš aplikaci můj vlak ?

Mluvčí P: nemám

Mluvčí A: vona měla blbou jízdenku na další den

Mluvčí P: já jsem si koupila jízdenku . já jsem si ..

Mluvčí N: jo na internetu sis ji koupila ? no a tak kdybys měla aplikaci můj vlak
tak to je to nejlepší co můžeš mít

Mluvčí P: ale já nemám internet já nemám internet v mobilu

Mluvčí L1: Mončo to je hrozný s jakejma lidma tady vlastně sedíš

Mluvčí J: nemáš ?

Mluvčí P: nemám

Mluvčí N: s manželem

Mluvčí P: a teď vlezeme do toho . do vlaku a říkám to je divný tady nejsou naše .
že tady není napsaná rezervace

Mluvčí J: já mám aplikaci můj vlak

Mluvčí M: uvědom si . uvědom si v jaký jeskyni tady seš

Mluvčí P: si koupím místenku a máš tam napsaný že tahleta . to sedadlo je tvoje ..
ty jo ani sedadlo nám neza* nezarezovali . vykašlali se na nás .. no dobrý .
jedeme a . za Hodkovicema nebo kde . průvodčí . ukazuju ten . tak mu dám že jo
ten kód .. já ho tady nemám . to není možný tak znovu ten kód no já to tady nevidím
.. tak jsem já jsem si to teda i vytiskla tak jsem vy* vyštrachala tu jízdenku

Mluvčí A: protože ty #s měla jet až zejtra

Mluvčí P: teď jsme zjistili že vlastně že jedeme [to je ten problém] že jedeme špatně
říkám já . ale von byl tak strašně hodnej že se mnou v Turnově vystoupil . vodvedl
mě k tý pokladně tam paní řekl že to spěchá protože ten vlak [ježiši] musí vodjet
tak mě tam paní vodbavila

Mluvčí P: já si nepamatuju že bych jela na uhláku ale že jsme jeli nějak
nestandardně vlakem to vím

Mluvčí A: no to bylo značně nestandardně

Mluvčí P: ale nevím jak nestandardně

Mluvčí H: ne na uhláku to bylo v tom služebním voze . to bylo nákladním vlakem
no

Mluvčí A: a pak bych tě donutila víš hele přijet

Mluvčí L2: + my jsme jeli do Li* tenkrát s dědou s babičkou a s* spolu do Litoměřic
na zahradu Čech

Mluvčí A: to musel bejt taky zážitek

Mluvčí L2: no a vyjeli jsme v Mostě .. děda jo já si potřebu* no víš já si potřebuju
koupit kolo .. a šel tam shánět kolo favorita .. já jsem my jsme přejeli nějakou
křižovatkou já už nevím kde to bylo .. nějakou . a tam se vodbočovalo říkám měl by
jet rovně . ne děda vodbočil .. jeho svůj (1) jak jel no a vy* přijeli jsme do Mostu

Mluvčí A: hele pak nezapomenu +

Mluvčí L2: my jsme jeli a teďka vždyť už jsme dávno měli bejt v Litoměřicích ne přijeli jsme do Mostu .. no já si potřebuju koupit kolo a začal tam chodit po krámech a sháněl tam kolo

Mluvčí A: + když jsme přijeli domu my jsme přijeli domu na kole prdlí . protože Honza byl s dědou na výletě . a přijeli policajti .. ať si přijedeme pro Honzu do nemocnice do Jičína

Mluvčí L1: jo jak jak tam spadnul že jo no

Mluvčí J: jo v tom Jičíně

Mluvčí A: jak tam děda měl tu nehodu jo

Mluvčí L1: my jsme tam pak byli za . [no] no

Mluvčí J: na Kosti

Mluvčí A: no . pak ho tam sestřičky mu ustlaly na pokoji

Mluvčí H: no protože jste pro mě nechtěli přijet ani <NP> ani vy vy jste se na mě úplně . vyprdli tam

Mluvčí A: my nemohli jet autem my jsme byli prdlí

Mluvčí L2: (1) tam dojel ne ?

Mluvčí A: pak tam

Mluvčí H: Jára Jára

Mluvčí A: Jára Jára pro něj jel

Mluvčí H: Jára pro mě jel

Mluvčí L2: už druhý den jsme tam byli ?

Mluvčí J: no jo

Mluvčí A: a pak jak mu dali ten límec .. a von že s tím nemůže chodit . nebo pak si ho sundal že mu tam padaj mouchy . hele

Mluvčí J: děda ?

Mluvčí A: jo

Mluvčí P: ne to já si jenom pamatuju jak jsme mu potom na Vánoce kupovali rychlovarnou konvici . a on to nechtěl ro* protože .. protože jsme říkali dědo ty bys . že to je přilba

Mluvčí H: ale stan máš u mě doma

Mluvčí N: ale Hondu mi Fanda půjčí

Mluvčí H: ta stejně nefunguje

Mluvčí P: výlet do Tater to byla ta tatranka

Mluvčí F: co chceš půjčit ?

Mluvčí A: to bylo jiný to středisko jedno

Mluvčí M: nic udělá si zemljanku . pěkně . vyhrabe si to v zemi

Mluvčí P: individuální prohlídka zámku to byl takovej . rezavej zámek . starej

Mluvčí J: aha

Mluvčí N: a pořídím si konečně tu ovečku a budu dělat sýry

Mluvčí P: víš co bylo nejhorší ? že já jsem tam měla ..

Mluvčí N: hele Fando mi jak jsme byli teď na tý dovolený

Mluvčí F: hmm

Mluvčí N: tak paní tam měla v kempu čtyři kozy

Mluvčí L1: fakt že si někdo fakt myslel ?

Mluvčí N: ale ta koza je hrozně užitečná nepožídíme si kozu na zahradu ?

Mluvčí P: na mě některý lidi tam jako tam

Mluvčí N: vona seká trávu . udělá pár bobků

Mluvčí M: to bys neuživila máš malou zahradu

Mluvčí P: si mysleli že bude že bude skutečný jako

Mluvčí N: vona je hodná

Setkání na chalupě

Mluvčí N: žena, 30 let

Mluvčí S: žena, 29 let

4 nahrávky

Mluvčí S: a na šňůrkách to mám jako aby to šlo sundávat a vodendávat .. takže mu to právě když je pak fakt hic tak to úplně sundám i záclonu aby to tam trošku ..

Mluvčí N: hmm

Mluvčí S: jinam tam je vedro no . ale zas když trošku prší tak tam . mají jako fajn to . [hmm hmm] zalejzačku

Mluvčí N: co ten Vlád'a v tý práci ? furt stejný ?

Mluvčí S: hmm

Mluvčí N: asi jo vid'

Mluvčí S: už bych řekla že snad ještě horší ty vole . co mu udělali teď . počkej ..
teď měl volnej víkend . minulej tejden . šel v pátek na směnu [hmm] . přišel do
práce a tam jinej kuchař ne .. [hmm] a ten jeho šéfkuchař mu říká co tady děláš já
tě tady dneska nepotřebuju . přijď až ve středu ne .. a voni tam furt dotahujou nějaký
jako prostě . s pětihvězdičkových hotelů v Praze . víš jako strašně . jako <NP> tam
furt vždycky jako přemluví nějakýho . [je mi to jasný no] nevím co . a nik* a nikdo
tam nevydrží . vždycky voddělaj všichni tři dny a zdrhnou že jo . no . tak přijel
domu nasranej že jo . ještě zase že jo . jak se jako chová .. [hmm] úplně vytočenej .
no . a . ještě ho tam nějak jako snad ztrapnil ne . nebo .. něco . že snad většího idiota
neviděl . a podobně a že jako bůh ví jestli má vyučák .. jestli vůbec někdy [no to .
(3)] . jestli vůbec někdy vařil .

Mluvčí N: hmm

Mluvčí S: a . von říkal jako že si prostě za tím stojí že jo . šel do auta . říkám . tak
jsem ho teda tak jako (1) protože .. vypadal fakt před zhroucením [no jo to je jasný
no] že se jako rozberečí .. říkám . tak se na ně vyser . říkám hele tak prostě . jed'
dokaď to . hledej si něco jinýho .. říkám zas je volovina prostě skončit úplně a nemít
jako nic . žádný [hmm] vrátka .. hlavně teď . tím jak je furt to nejistý ta vlna . co
bude na podzim že jo . tak jako [no právě no] ty restaurace . půjdou první že jo [no
jasně no] zase opět . takže to je zrovna teď úplně takový . na buřt povolání .

Mluvčí N: hmm

Mluvčí S: no tak jsem říkala ať se teda jako (1) . no tak jsme přijeli sem . já říkám
že se zrovna chystáme jako na barák že jo . říkám jako . v práci jsem měla relativně
jako že . hodiny nahnaný . [hmm] tak říkám . tak dobrý . tak ať . přece jenom zas
Mát'ovi chci . to léto tady využít co nejvíc . [no to je jasný no] než v tý zimě tak .
tady má jako vyžití . tak jsme přijeli všichni .. přijedeme sem .. a my jsme teda jako
jeli dvouma autama . kvůli tomu kdyby . my jsme tady měli bejt dýl . [hmm] než
Vláďa . a von nějak jako že ještě něco jede . tak přijede . říkám kde je ty vado vždyť
my jsme tady už skoro hodinu a von furt nikde . pak přijel a říká mi . no . volala mi
paní <NP> . jo a to nejdřív přišel dopis z VZP . že má penále . protože ho nepřihlásili
že jo .

Mluvčí N: jo aha

Mluvčí S: no . a tak to vobíhal ten jeden den . [jo jasný no] no a <NP> mu hned
volala .

jako co to . proč je udal ne ? . proč to hned řeší s úřadama ? .. a von říká jsem nic neřešil . mně kdyby nepřišel dopis tak to ani nevím

Mluvčí N: hmm

Mluvčí S: to je pak sakra znát . to právě měl ten jeho kamarád . měl . voperaci tady těch těch . no víš čeho

Mluvčí N: hmm kaudálů . [těch karpálů nebo jak se to . jak se to jmenuje] karpálů ne kaudálů .. kýchání

Mluvčí S: takže byl půl roku doma vid' . za šestku nějak +

Mluvčí N: kýchání

Mluvčí S: + rok a půl +

Mluvčí N: do prdele

Mluvčí S: máš alergii?

Mluvčí N: na sluníčko .. asi

Mluvčí S: asi . tak hlavně že ne na mě

Mluvčí N: a nebo to je korona . jedno z toho

Mluvčí S: to bys kašlala . to je dobrý

Mluvčí N: hmm to bych měla teploty .

Mluvčí S: no tak to mám teď taky . + no a .. jsem to zapomněla . jo a byl za tu šestku doma . no a Vláška měl dvacet jedna že jo .

Mluvčí N: hmm . [tak to je pak rozdíl vid'] no jasně no .. no jo když vono pak když jdeš tohle dělat tak s tím pak musíš i počítat no .. [no jo když -] voni to většinou tyhle mladý . to jako na to prděj že jo .

Mluvčí S: jinak tohle jsme tady za to protože to bylo celý vtevřený že jo . kolem [jo jasně je mi to jasný no] furt chodili lidi a &

Mluvčí N: tohle je praktický docela no . to zase jo .

Mluvčí S: hmm praktický ale . tady už . na nás Pražák někde tam za tou . už na nás tady hulákal .. že nám to povolí nepovolí . to takhle mít zaterasený až to budou čistit . já říkám ty vole . jako tady se čistí potok jednou za deset let a to tady mám jako .. [hmm] deset let čekat . tady mávat někomu jo . nebo . tady vlastně nebylo ani kolem tý lávky pletivo nic . říkám .. mám malý dítě a bude čekat až mi to spadne do potoka ne ..

Mluvčí N: hmm

Mluvčí S: jenom kvůli nějakému povodí že . říkám kdyby to dělali třikrát do roka . tak neřeknu [hmm hmm to je jasný no] ale jako jednou za deset let . to se na ně můžu \$krajc vajc\$.. tak ať to tady nečistěj . mně to nevadí . [hmm] si to tady vyčistím krumpáčem sama . když to nechali takhle (staruch) .. a tamhle hlavně jako pár metrů . dál . před tím bílým barákem . [hmm] je betonová lávka . kterou asi bagřík nesundává že jo .. takže ji stejně musej nějak jako prostě vobjet . [hmm to je jasný no] takže mě tady budou prudit kvůli tomu že já tady mám tohle .. Pražák posranej .. ať se stará vo sebe . já nechápu že se ty lidi nestaraj vo sebe [nevím to taky] prostě furt řešej co kde kdo má

Mluvčí N: nevím

Mluvčí S: to samý jako tady . třeba nepochopím .. jako to . z nás si tady hrozně dělali prdel že jsme věční stavitelé ne .. chudák už i z něj protože ten už to má rok a půl [hmm] a podívej se jako furt nic nemá . jo a já si říkám . tak dnešní doba . všichni se smějou prostě všichni jsou škodolibý . [hmm hmm] hnusný .. dřív by se tady celá vesnice sesypala . šli by se ho zeptat . hele co potřebuješ řekni .. pomůžem [no jasný no] já umím tohle . já ti udělám tohle . jo . a všichni by pomohli [hmm] .. ne . teď se všichni radši budou smát .. na nás tady uzavírali sázky kdy to dorekonstruujem . [hmm] jestli stihnem do . do toho . do podzimu a nebo do Vánoc .. starosta na nás vsadil že . jako do Vánoc . ještě ti to přijdou říct chápeš ? &

Mluvčí N: ne nechápu

Mluvčí S: hmm a pak mu spadla huba když to viděl zrekonstruovaný . [hmm] říkal ty jo . to jste fakt zrekonstruovali jako hezky . říkám hlavně že si děláte tady prdel . já říkám jo kdybysme měli firmu mám taky zrekonstruováno za měsíc že jo . se to machruje [to jo no] s firmama .. když ti pak naběhne vosm lidí tak je to &ajn cvaj&

Mluvčí N: hmm

Mluvčí S: a když na to maj všechnu techniku a všechny ty vymoženosti tak . vždyť táta *ky když vobkládá tak ruční řezačka a voni na to maj ty elektrický

Mluvčí N: no jasně no [@ a je to] a hlavně jak říkáš je jich hodně že jo

Mluvčí S: ten se ti vrhne na to ten na to [hmm] ten na to .. a máš to .. a pak je to taky podstatně finančně znát [jo to] . jak časově tak ale i finančně .

Mluvčí N: to je jasný no . to jako jo

Mluvčí S: hmm . tak jsem si myslela že už to bude jako příjemnější . (jako) z toho sluníčka [já myslím že ne] nic proti sluníčku . ale .. nečekala jsem že ještě vyleze . [hmm] už nemuselo vid' . kolik tak může bejt hodin ? tři ?

Mluvčí N: půl čtvrtý

Mluvčí S: půl čtvrtý a furt se mu chce svítit ty jo . [hmm] ty vole do kolika bude svítit ?

Mluvčí N: v plné síle

Mluvčí S: hmm . se půjdu zavřít do sklepa a bude . ať si svítí . si tam dám židli

Mluvčí N: hmm

Mluvčí S: jsem přemejšlela že to . že když už je tak hnusná ta slunečnice že ji dám pryč . ale vona začíná mít ty semínka . [hmm] akorát teda už to vožíraj ptáci asi zřejmě . ted' už jich tam je furt míň a míň [aha . hmm] co uzraje tak pták sežere . a tak je to jedno . mám jim to dávat do budky vid'

Mluvčí N: vono i ty listy koukám zas . taky vzal útokem nějakej

Mluvčí S: jo . to tady útočí furt něco . to asi Máť'a tady loni . loni ne . loni teda bylo . rapidně horší léto že jo . to byla výheň tady . vždyť i trávu jsme měli jak seno . hnusnou [hmm hmm] vošklivou . spálenou . něco jak je tadyhle za tím . tím [no no jasně no] tak to jsme měli celej ten trávník ale . jako tím že přšlo dost v tom červnu .. tak je to trošku veselejší

Mluvčí N: hmm . ani to Máť'u neláká lízt dolu ? k tý vodě ?

Mluvčí S: emm . chodí s doprovodem

Mluvčí N: hmm

Mluvčí S: ale tak . ten .. plot tady kolem . potoku je asi . vod . vod dubna [hmm] možná vod května . protože to jsem chtěla tady původně tenkrát jako poprvý . že jo když se to kupovalo říkám . tady prostě jako první musí bejt plot no . [hmm] tak jsem si počkala rok .. [hmm] přes rok . jenom říkám tady je plot když už ho skoro nepotřebuju

Mluvčí N: vona jde na ten kaudál právě zase . to je [na koho ?] to je . no to je ten kaudální vopich . jak jí to píchaj do tý . tou jehlou až do tý páteře .

Mluvčí S: fuj . ty jo . to jí ale mrtvej ne ?

Mluvčí N: ne . to nesměj

Mluvčí S: ne . fuj neříkej mi to .. chudák

Mluvčí N: zas vona z toho má -

Mluvčí S: a to . a to jí pomůže na nějakou dobu ?

Mluvčí N: to jí pomůže no .. ale to je droga že jo . to je jakoby .. nějaký opium . co jí tam píchá no

Mluvčí S: no jo . tak vona už ..

Mluvčí N: a teď jde po sobě to tej* . tři na tři* . jde na tři a po sobě tejdén co tejdén . nebo čtrnáct dní čtrnáct dní . říkala že už z toho má sračku teď že jo . protože [hmm] ví jak to bolí a jak je to hrozný a -

Mluvčí S: kolikrát už na tom byla ?

Mluvčí N: už hodněkrát .. no právě že už ví co to je

Mluvčí N: no pak tu voperaci mně říkali no . at' si nechám udělat . ale +

Mluvčí S: jako těch žláz jo ?

Mluvčí N: hmm . + ale vono to +

Mluvčí S: co to vobnáší jako ?

Mluvčí N: + no vono to je někde u páteře taky . ty žlázy

Mluvčí S: jo no tak to (2)

Mluvčí N: to je tady něk* . tady jakoby u toho . tady někde to je . [hmm . to bych věděla] tam by to museli jakoby přiskřípnout ale voni řík* +

Mluvčí S: a pak už by ses nevypotila vůbec ?

Mluvčí N: + no voni říkali že zákonitě když to někde utlumím tak to musí někde se zvýšit . takže voni mi říkali že když mně vodstříhnou tyhlety na dlaně . a ty na nohy . takže se mi budou buď potit strašně záda a nebo břicho a nebo něco [no a nebo podpaží] že se to prostě někde . no . se to někde projeví .

Mluvčí S: hmm .. to bude pak vypadat úplně & koláč [tak jsem říkala že mi to je]

Mluvčí N: asi . jako jedno no

Mluvčí S: asi radši . [jsem se s] síl* síla zvyku už jako [jsem se s tím]

Mluvčí N: nějak naučila žít takže . mě to nějak asi už .. jako podávání ruky je pro mě pořád peklo ale . neudělám s tím nic no

Přátelské posezení u krbu

Mluvčí J: muž, 51 let

Mluvčí L: žena, 55 let

Mluvčí H: muž, 38 let

Mluvčí N: žena, 30 let

2 nahrávky

Mluvčí L: už mně ho dodělal no

Mluvčí H: a jak dopadly melouny ?

Mluvčí L: hele .. byly tam takovýhle .. jsem říkala příští rok . nezasadím cukety a dýně . vyseru se na to .. protože to stejně nikdo nechce . to nejí jo [přesně říkám je to k hovnu ty vole] . normálně to nahnojím tamten & a dám je tam

Mluvčí N: mámě kvete

Mluvčí J: kdyby jí melouny rostly tak jak ty dýně .. jako .. [jako]

Mluvčí L: jako [ty vole] hele mně . mně kvetly taky

Mluvčí N: hmm

Mluvčí L: jo . ale fakt byly takovýhle kuličky že jo

Mluvčí N: hmm hmm

Mluvčí H: taťkoj už . [jenomže . jenomže já bych +] taťka už má na květ papriku

Mluvčí L: + já bych řekla hele že .. tam .. nevím . že že už tam . [má* málo sluníčka] tam už byly dva stupně a tak že jo . to už není

Mluvčí H: no

Mluvčí N: no jasně no

Mluvčí L: to už není na ně prostě ani . ani dýně vždyť já už to mám vytrhaný všechno tam .. kromě teda rajčat jo ale ty . jsem říkala příští tejden . doje* dojedu -

Mluvčí J: dýně a cukety to je plevel . ty vole

Mluvčí N: ty já mám zrovna ráda teda

Mluvčí L: ale víš co . jako třeba hokaido . letos .. loni jsem měla & ty první vůbec [jo] takovýhle koule .. a letos jsem měla dvě asi takovýhle .. vůbec nešly . a to jako říkal každej že prostě -

Mluvčí H: a vždyť loni jsme měli nějakou cuketu vod nich ne taky ?

Mluvčí N: měli no

Mluvčí J: ve čtvrtek čtvrtek no a to jsi tankoval čtvrtek ? . no ty jsi říkal že sis vyměnil auto ne nebo co . a já tam byl vod vod dvanácti hodin před dvanáctou jsem tam [ve čtvrtek] byl už

Mluvčí H: ráno jsem nenatankoval pak jsem tam přijel znova nenatankoval

Mluvčí J: jako . že to ani nenechal jo ? načíst kartu jo ? teda nenechal

Mluvčí H: ne tam bylo . vyčkejte do nula tři dvacet jedna

Mluvčí J: jo takhle aha

Mluvčí H: a už bylo čtyři třicet

Mluvčí J: aktualizace . nějaká jako . hmm

Mluvčí H: a to mě teda nasral Michal <NP> to jsem mu to řekl rovnou

Mluvčí J: co ti udělal ?

Mluvčí H: no to mě .. no protože já tam přišel ráno .. ve čtyři . von měl zálohu

Mluvčí J: hmm

Mluvčí H: tam dřepěl zas že jo . s tím svým kafíčkem a to já říkám ty vole tam nejde natankovat . tak mě tam (1) nejde tankování a .. přijel jsem v půl sedmý .. nešlo to nešlo to furt . a teď tam . kouřili že jo

Každoroční sraz

Mluvčí O: muž, 40 let

Mluvčí P: muž, 73 let

Mluvčí H: muž, 38 let

Mluvčí N: žena, 30 let

8 nahrávek

Mluvčí P: jedno mám a druhý . budu brzo vobjednávat taky

Mluvčí H: dva tisíce

Mluvčí P: jenom ?

Mluvčí H: devatenáctset . pět myslím [to] že mi říkal <NP> teď

Mluvčí P: to tohle jsem + [no]

Mluvčí N: plus ty ty že jo to ti k tomu [a plus]

Mluvčí H: plus +

Mluvčí P: + tohle mám doma dvacet let když my tehdy . jsme jeli . z toho z Rokytnice . najednou v Poniklý jsme zastavili u známého .. hele koukám říkám kurva to kolo je nějak vražený pod blatníkem .. normálně to upadlo veprostřed . vejpůl .. ale dojel jsem s ní - [(až)] .

Mluvčí H: domu no no

Mluvčí P: tak jsem koupil dvě rovnou že jo . to tehdy stálo jedno stočtyřicet korun . bejvávalo

Mluvčí H: [hmm] já jsem se s ním tady bavil to je asi dva roky . von říká jo to to [přijede já] mám +

Mluvčí P: jsem u něj byl

Mluvčí H: já vím no já jsem s ním mluvil včera . a von říká no já mám . to mám v krámě to se stavte .. no a tak dlouho jsem to vodkládal . ty ses tam stavovala kdy ? minulej tejden

Mluvčí N: hmm ne včera ve středu ve středu [ve středu]

Mluvčí H: pro to pro víčko na rozdělovač [hmm] . protože to jsem [já jsem zas] tam byl +

Mluvčí P: třicet let . měl na chalupě v garáži . složenej takovejhle kovanej plot .. a nebyl na to čas [aha] až teď díky koronaviru že jsem stihnul udělat vostatní nesmysly . tak jsem říkal dost . tam jedno pole mně chátrá dřevěný [hmm] tam byly normálně dřevěný . říkám nedá se nic dělat jdem ho tam dát [to je pěkný] že jo no . to už je natřený teď . mám čápa to má kamarád počkej ještě někde to mám tady . moment kde to mám . jak to bylo původně . tady to je vidět . no vidíš to a tady byl normálně dřevěnej a tohle je shnilý [hmm] . no tak jsem tyhle ty dvě prostě takhle nahradil a hotovo

Mluvčí O: hmm paráda

Mluvčí H: + no a voni abych ti to dopověděl s těma ramenama . ve středu . vona říká [no] dva roky se tady válely minulej tejden si je někdo koupil

Mluvčí P: takovej kovanej plot mám pěkej

Mluvčí O: taky asi si ho někdo přijede a potřebuje ho nutně vyměnit

Mluvčí H: to je pěkný no

Mluvčí N: to říkal že si nějakej chlápek vobjednal za sedmnáct stovek že bylo ještě jedno no

Mluvčí O: jo

Mluvčí N: že si to vobjednal a že dva roky si pro to nepřijel tak to prej někomu prodal už [hmm] no

Mluvčí H: ale už mně volal včera .. že už že už přišly to mně vobjednal teda že budou dražší asi a vobjednal že včera přišly a .. deváteenáctset a ještě mně k tomu poslal ty .. čepy na na tlumiče že to většinou se nepodaří stejně vy to tak

Mluvčí P: tyhle čtyři díly plotu jsem kupoval v roce devadesát .. kdy můj kamarád koupil (1) v Jičíně potřeboval dole kolem studně . udělat prostě zábradlíčko [no no] a zase že naše kamarádka paní hraběnka <NP> . potomkyně Helena . když jí to

vrátili tam tak v tom . hospodářským dvoře udělala jako sběrný suroviny . Petr zjistil že tam má . tři nebo čtyři díly tohohle plotu kovanýho starýho že tam někdo přivez . neměl to v čem vodvítz že jo a já tam v sobotu k němu chodím říkám . říkám tam v pondělí dojedem dvanáctkou ne my tam přijeli a těch dílů tam bylo pět . metr osmdesát . říkám kolik jich potřebuješ Petře ? no jeden a já říkám [to je všechno] a co ty čtyři ty si vezmu já . víš kolik stály ty čtyři díly ? .. sto čtyřicet korun
Mluvčí H: všechny dohromady ? no . a svůj čas našly

Mluvčí H: až to budeme muset natírat příště .. no tak kdo tady teda ještě chybí ? kromě toho . [Zdeněk] [Zdeněk] Zdeňka

Mluvčí O: Zdeněk

Mluvčí P: kdopak ještě nedorazil ? jinak jsme tady všichni [Jablonečáci ne] pohřebáci tady jsou voba

Mluvčí H: a jo ty tady jsou ?

Mluvčí P: jo jsou

Mluvčí H: Jablonečáci

Mluvčí P: jo Honza je vzadu

Mluvčí H: a Jablonečáci jak maj tu modrou ? ty kolegové naši

Mluvčí N: [ty jsem neviděl] ty myslím že ne že ty stojej většinou tam vzadu

Mluvčí P: ty jsem ještě neviděl to máš pravdu

Mluvčí N: ty jezdeň [a ty už] s tím karavanem [ty už tady] přece

Mluvčí H: bejvali dřív ale většinou

Mluvčí O: u tebe se nenajde normální auto to je tak špičkový ty jo . no jo jo čtrnáct dnů to je co jsme byli voživovat stodesítka škodovku a . von a von že si bude shánět veterána povídám vyser se na veterána já potřebuju aby mně někdo jezdil stodesinu . když já pojedu dvanáctsettrojkou že jo . jo ? . no na co vyhazovat prachy ?

Mluvčí N: no to je jasný no [pekáčů je]

Mluvčí O: v baráku dost

Mluvčí H: no jasný

Mluvčí O: jako . ale udělal maturitu letos

Mluvčí N: hmm

Mluvčí O: i díky . bylo . i přes ten koronavirus že jo protože každej se na to vysral

Mluvčí H: a vono bylo dost který neudělali že jo

Mluvčí O: no a . čtyři ze třídy z patnácti [ty jo] a von byl mezi nima .. a máma jeho ho nenechala [hmm hmm] . usnout

Mluvčí P: to je dobře

Mluvčí N: on je na nějaký strojní nebo na co dělal ?

Mluvčí O: no . seřizovač CNC strojů [jojojoko] a Vendula dělá to samý .. jojo to vím že #s říkal no že na to jde . furt nevěděla jestli .. (1) nebo číšnice já povídám běž si to zkusit brigádu támhle

Mluvčí N: no vždyť jasně

Mluvčí O: si to zkusila a [já bych to já bych to nedělala] tati tím se živit nedá

Mluvčí O: ty vole já jsem toho džípa přitáh domu a já jsem nemohl odkódovat rádio že jo . to taky byla radost no .. kurva Amerika vole . zasraná a nemohl a . dostal jsem vod toho chlapa kód a von mně tam nefungoval . no a volám kámošovi co má Chryslery na Seči tam v tý naší prdýlce .. povídám ty vole já mám problém s rádiem a to stav se .. tak já k němu přijedu . koukne mně do auta . jo . hele mám tady s cédéčkem povídám to nechci .. vždyť já mám cd changer normálně já mám v kufru cd changer na šest cedéček jo . jo ty chceš ještě to starší jo ? povídám no . hmm . tak pojd' sem tak jsme vlez* vlezli do jednoho Chryslera von zas tam chce dávat s cédéčkem .. povídám no tak tohleto hnedka okamžitě vyškubni že jo . originál U.S. rádio to samý tak jsem ho hodil do sebe [hmm] .. nakódovali jsme protože kód jsme znali zkusil jsem č* cd changer [a už to hraje] a už to jede a cédéčka to mění že jo ..

Mluvčí P: no

Mluvčí O: paráda ty vole . to to když jsem vteřel ten kufr a viděl jsem tam ten cd changer povídám ty vole Amerika

Mluvčí N: a palcový nářadí to je jako že to není na centimetry ale na palce ? [na palce] [na palce no] chápu to dobře ?

Mluvčí O: no ale jak jsem jel do toho Polska . tak jsme vodjeli tu Lodž a zpátky . já byl z Forda úplně rozmlácenej z Transita . přijeli jsme do práce a já jsem si sedl do toho svýho . džípa . úplná úleva

Mluvčí O: asi ví že ty lidi se mu tam vždycky vrátěj

Mluvčí N: jo no fakt jo no má dobrý to maso

Mluvčí H: a tam přijdeš -

Mluvčí N: já právě vždycky když tam jdu pro něj* já tam nemůžu chodit protože já jak tam jdu tak tam nechám tisícovku patnáctset hned . vždycky von má ty krásný kuřata a hovězí má nadherný to tam já tam nemůžu chodit . mražák plnej . [hmm] ale vždycky tam musím koupit aspoň nějaký

Mluvčí P: to se ti vyplatí když to je kvalitní že jo [hmm] vo tom to je

Mluvčí H: [jako v Par*] když když tam čekaj s malejma dětma ve frontě . ať to jsou babičky nebo rodiče to už je jedno +

Mluvčí P: a děti zatím vyrostou než dojdou na ně řada

Mluvčí H... + tam tam takhle stojej v tý frontě a von vždycky vyleze . že jde doplnit maso a . teď tam zmerčí to malý dítě tak hned přijde s párkem . šup dítěti do ruky párek . ať vychutná [to jo no] nic za to nechce [je to je to vobchodník no jasně je to vobchodník] no

Mluvčí O: takhle to je v Par* Práchevicích u nás (Alič) . ten tam chodí jenom po tý masně že jo baby tam prodávaj a von . von když je to nějaký větší maso jo já to jdu seknout že jo . přišel jsem tam s Elčou . maličká na takovej mikropáreček že jo von má pro ty děcka [no no no] [no no to je vono no]

Mluvčí O: a ségra mně říkala protože bydlí v Pardubicích tak tam . tam bylo takový jedno vyhlášený řeznictví kde se prodávala koniba konina jakoby konibar jo se tomu říkalo . pak to jako časem upadalo upadalo +

Mluvčí H: tak v Pardubicích tam vůbec že jo kde jinde než v Pardubicích . když to padalo na tom . [nech toho] na tom taxisu

Mluvčí P: na taxisu hele byl výhrad že jo první

Mluvčí O: + ale prej to tam vzal nějakej +

Mluvčí P: (a zbytek) dorazili po to* po cestě

Mluvčí N: šmarja

Mluvčí O: + vzal to tam nějakej pětadvacetiletý řezník pod sebe . a povídá mně ségra ty vole já tam nemůžu chodit

Mluvčí N: hmm

Mluvčí O: von ti prodá úplně všechno . no jasně no ani nechceš vid' . ani nechceš [je to vobchodník] normálně já vod tamtud jdu s dvouma taškama . a přitom ten můj drží dietu

Mluvčí H: no a já že tam byl tím . autobusem tak jsem říkal tak pivo si vezmu s sebou . vzal jsem si . světlý to bylo dobrý a pak jsem si vzal ještě petku +

Mluvčí N: vono už tam je maso tak to jde těžce krájet už to je hodně takový masový

Mluvčí H: + vzal jsem si petku . petku černý* černýho

Mluvčí P: hmm

Mluvčí H: hele to černý .. pak jsem si to vzal na dovolenou . a to bylo jak maggi to se nedalo pít .. já jsem si musel koupit do toho světlý

Mluvčí P: světlý a naředit to

Mluvčí H: jakýkoliv to to jsem to míchal s čímkoliv ale abych vid' tamtu

Mluvčí N: já vím no

Mluvčí H: to bylo to by* byl hroznej ten malvaz

Mluvčí N: to už je normálně maso

Mluvčí H: hmm

Mluvčí N: hmm . to je [to je no] na chleba vid' úplně ? .. kdybyste chtěli chleba tak vám ukrojím k tomu . [hmm] si řekněte klidně [to je taková ta správná žvejkačka] mám tam

Mluvčí O: a to krájíček by se ještě šiknul [jo] ..

Mluvčí N: chceš ?

Mluvčí P: hmm

Mluvčí N: ukrojím

Mluvčí H: ne to je takováta to je lepší žvejkačka [no] než Pedro

Mluvčí N: ale to je . už s masem no

Mluvčí H: hmm takový to Pedro [no to je silný] pro chlapy [no]

Mluvčí N: kurva to je slaný

Mluvčí P: perfektně ale . to se bude [Pedro pro chlapy] dobře pít . to bude žízeň

Mluvčí H: hmm

Mluvčí P: [na hovno] takový na hovno [no] .. a jsem říkal kurva nějak mě to přestává bavit . ale hele .. já když to řekl třicátýho prosince jsme byli v Přerově nad Labem ve skanzenu .. a přijeli jsme a sedíme v autě a najednou Pražák říkám ty vole ten se do mě trefí tak jsem akorát stačil vodbrzdit a bum že jo . a už vodjížděl no tak jsem na něj zahoukal vyběh říkám pane vy jste do mě lehce nacouval . vo tom asi nevíte že ne ? . a tak nějak už se vzpamatoval tak jsme to nafotili sepsali jsme . protokol . a já říkám Líbo . ten příští rok bude stát pěkně za hovno

Mluvčí H: hmm

Mluvčí P: to jsem vůbec netušil co jsem řekl . jo a . vopravdu se to vod tý doby vodvíjí . synovi zkoušeli vykradnout byt v Praze vykrást tak . že jo jenže zapomněli . zařukali na to že tam je . polystyren ale zapomněli že já jsem tu mříž která je na tom vokně . zakotvil do panelu že jo . no tak urvali akorát . je* jednu tu jednu hmoždinku jen . lehce vycukali ale zkurvili vokno že jo rozštíпали vokno no . a tím a já mám tenhle rok takovejhle hele furt řeším takovýhle nesmysly že jo . přijedu na chalupu chci jít česat to mám tam spadlou jabloň .. ale to jsou detaily v podstatě

Mluvčí H: hmm [no tak jsem se] někdy to je když to je [když to začalo]

Mluvčí P: patnáctýho třetí [takže ses nenudil] jsem chtěl . že před tím svým kamarádem jsme byli v na severu . Ománu . říkám tak se po* pojedu . na jih . patnáctýho třetí už jsem to měl všechno napůl to . neplatil jsem z* . byl jsem jako sedmej musí jich bejt deset že jo aby se vodletělo . no a ta holčina s EXIM TOURS říká víte neplaťte nic zálohu nebudu brát je .. vás jste sedm musí jich bejt deset a teď už to bylo takový já říkám je to takový divný . nechtěl bych platit zálohu nebo nějak no a za tejdén mi zavolá že jo a jelo se do prdele

Mluvčí N: hmm

Mluvčí H: ale vono to bylo takový

Mluvčí N: vono to je takový

Mluvčí H: je to takový celý [a bude]

Mluvčí P: to už bude takový bohužel . hele zatím to vypadá dost - [a jak]

Mluvčí N: jakej na to máš názor ? na celý

Mluvčí P: @ no vono to je uměle vyvolaný [no] . ten vir je zmutovanej +

Mluvčí N: a tak to ale říká každej

Mluvčí P: + a to je [tak mě tak mě ale pak řekni kdo teda] to je to je celej voni nám neřekli pravdu je to uměle [no]

Mluvčí N: neřekli nám pravdu [jinak by to]

Mluvčí P: jinak by to tělo zvládlo jo a nejhorší je [ale furt] že vono teď už ten von už se malinko . malinko je zmutovanej co už je trochu jinde tady v Evropě . ale v Americe je furt ten první typ . [hmm] proto tam jsem nešel že jo . tak vono v Americe hele [ale vono v Americe] zdravotnictví je úplně v prdeli bacha na to jo . [a hlavně tam s těma jejich] mezi náma

Mluvčí N: cukrovkama a vysokejma tlakama nadváhama [a ty třístakilový] obezitama

Mluvčí P: šestnáctiletý holky jo [přesně]

Mluvčí H: a hlavně s tím hlavně s tím s tím jak tenkrát ta sestra tam někde prohlásila že . maj prémie za to když když je to na na tenhleten koronavir [no] . [když to kdy] pak pak najednou zmizela ze světa po po třech dnech tak

Mluvčí P: je to tak hele Amerika je pro mě země sama vo sobě já . vo tom něco vím hele byl jsem tam v devadesátýmosmým

Mluvčí N: hmm

Mluvčí P: projeli jsme národní parky přes celou Ameriku že jo . z New Yorku do San Francisca [a tak to]

Mluvčí N: je zase hezký tam ale

Mluvčí P: hele to je luxus za to nemůžou za tu přírodu [hmm] a jinak to je svoloč Američani

Mluvčí H: já si taky myslím že to je

Mluvčí P: to je verbeš první třídy hele . neznám horší verbeš

Mluvčí N: já vím no

Mluvčí P: hele to to snad i cikán normální kterej není moc vychcanej . tak je pro mě lepší než než Američan hele to je svoloč první třídy

Mluvčí N: je no . já vím . ale tu přírodu si nezasloužej

Mluvčí P: říkám tu za tu nemůžou [tu Kanadu]

Mluvčí N: a tu Aljašku tam ty jo to [za tu]

Mluvčí P: nemůžou my jsme jeli po těch národních parcích že jo [hmm] . dva dni vždycky jsme spali třeba v Yellowstonu hele to je absolutní luxus . ale říkám za to nemůžou to jim vytvořila příroda

Mluvčí N: no jo voni se tam jenom nasrali [voni se]

Mluvčí P: jenom nasrali zničili indiány povraždili všechno co .. tam bylo [jo jsou tam no já jsem je slyšela už] zničili bizony všechno přírodu všechno zlikvidovali (1)

Mluvčí N: já vím no

Mluvčí P: a nám budou radit jak my se máme chovat jo [no] no prostě hovada [vůbec když]

Mluvčí N: jim vede Trump

Mluvčí P: no

Mluvčí N: takovej magor vy vylízanej prostě [debil první]

Mluvčí P: třídy

Mluvčí N: no . ale ten to tam ale úplně jako . [ten to ten to likviduje úplně] jak to mám říct . ten to špičuje prostě . [ten to dozdil]

Mluvčí P: komplexně hele . [ale ten to úplně přesně] Obama to začal a von to dozdí [ale]

Mluvčí N: von to vystihuje tu zemi naprosto [přesně přesně] ten Trump to prostě řekne se Amerika . a vidíš Trumpa a víš přesně vo co tam jde jako tam

Příloha B: Projekt k bakalářské práci

Popis projektu

Cílem projektu je vytvoření vlastního korpusu, předání sond ČNK, nahrávání dialogů a jejich zpracování. Nakonec projekt zahrnuje celý proces pořizování nahrávek včetně plánování, obstarávání, jejich přepis a analýzu. Důvodem je nesouhlas s předáním dialogů ČNK ze strany nahrávaných účastníků.

Harmonogram

Listopad 2019: výběr projektu společně s bakalářskou prací

Květen–listopad 2020: nahrávání dialogů v terénu

Prosinec 2020–leden 2021: třídění a přepis materiálu

Financování

V mém případě jde o nahrávací zařízení. Jedná se o diktafon značky Philips v hodnotě 1 573 Kč. Ten nabízí možnost nahrát záznam ve formátu MP3 a WAV. Právě formát WAV je výchozí pro další použití. Byla mi nabídnuta možnost zapůjčení diktafonu od ČNK, ale rozhodnutí pořídit si vlastní zařízení souvisí s budoucí činností, která se týká nahrávání dialogů.

Místo a účastníci projektu

Nahrávek mám celkem dvacet, které se liší různými časy, místem a účastníky. Nahrávala jsem v domácím prostředí, v restauraci, na chalupě, na společenské akci, na rodinné oslavě apod. První nahrávka byla pouze dvacetiminutová, další se pohybují i kolem dvou hodin.

Nahrávání jsou lidé z mého blízkého okolí. Rodina, přátelé ve věku od 30 do 70 let. Od všech mám písemný souhlas s použitím nahrávek do bakalářské práce, ale zatím nemám souhlas pro poskytnutí sond ČNK. I přes vysvětlení hodnoty

materiálu, nebyla většina ochotna spolupracovat v tomto směru, přesto se budu dál snažit přesvědčit zbývající účastníky a předat nahrávky ČNK.

Navíc chci pro zúčastněné uspořádat malou přednášku, kde jim chci představit zpracování nahrávek, jejich analýzu a užitečnost směrem k ČNK. Ovšem pouze v soukromé formě.

SWOT analýza

Přikládám výsledek SWOT analýzy, která mi měla pomoci v kvalitativním hodnocení projektu. Odhalení slabých a silných stránek; ty slabé případně vyřešit. Zde přikládám výsledek:

Strenght (silné stránky)	Weaknesses (slabé stránky)
<ul style="list-style-type: none"> • Nevšední, zajímavé téma • Materiál lze získat prakticky při každé vhodné příležitosti • Rozšíření znalostí v oblasti nahrávání • Zvýšení povědomí o ČNK na veřejnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Špatné přesvědčovací metody • Ne zkušenost s přepisy • Nervozita z nahrávání
Opportunities (příležitosti)	Threats (hrozby)
<ul style="list-style-type: none"> • Zájem o tuto činnost • Rozšíření zájemců o nahrávání a poskytování sond • Rozšíření sond mluveného korpusu pro veřejnost 	<ul style="list-style-type: none"> • Špatný přepis • Nesouhlas s použitím materiálu • Kvalita materiálu

Zpracování materiálu

Nahrávky jsem vytrídila a dle tématu, kterým se práce zabývá jsem je rozdělila na části nepoužitelné, použitelné pro sondy, použitelné pro mou analýzu. Z těch pro analýzu vzniklo sedmnáct úseků, které jsem vyčlenila a přepsala.

Pro tento účel jsem se spojila s ČNK, kam mi byl poskytnut přístup do systému *mluvka*. Zde jsou ke stažení manuály k přepisu a programy. Stažení programu ELAN bylo jednoduché a intuitivní. K němu je potřeba přepisovací šablona (.etf), bez které hovory nelze zapsat a uložit. Tento program umožňuje dialogy nahrát, poslechnout a přepsat do předem nastavených řádků tzv. stop. V ELANU jsou přednastaveni tři mluvčí, v případě více mluvčích bylo potřeba vytvořit další stopy.

Rozhodla jsem se pro přepis pouze ve formě ORT. Jedná se o podobu slov v hovorové formě se zachováním některých pravopisných pravidel. Zvukový záznam nebyl potřeba, pouze v jednom případě jsem zapsala zvuk, který byl potřebný pro analýzu narušování replik v praktické části práce. Dále bylo potřeba nastudovat značky, které označují pauzy, neukončená slova, nesrozumitelné úseky, hezitační zvuky apod. (seznam přiložen na str. 11).

Samotný přepis byl velmi náročný. Některé dialogy přesahují, jsou řečené zároveň, navíc se někdy odehrávaly v hlučném prostředí, takže rozklíčovat některá slova vyžadovalo opravdu důkladný a několikerý poslech.

Cíl a závěr

Cílem bylo pořídit nahrávky, seznámit se s celou agendou zpracování nahrávek a přepisů, a to se zdárně povedlo. Jak jsem zmiňovala, budu se nadále snažit poskytnout současné sondy ČNK. Dále chci pokračovat v další spolupráci směrem k pořizování nahrávek a zvyšovat povědomí na veřejnosti o činnosti ČNK a možnostech rozšiřování mluvených korpusů.